

Pablo Romacjārārē oja'que ni'i

A'ti pūrī a'tiro weero ojano'pā nise ni'i

Pablo a'ti pūrīrē Corintopu nīgũ, Romacjārā Jesucristore ějōpeorārē ojacu niwī. Cũ ne waropure Jesucristore ějōpeoticu niwī. Tojo weegu cūrē ějōpeorārē ña'arō weesī'rīgũ sirutucu niwī. Be'ro Ō'acũ Pabllore ducayucā weecu niwī. Tojo wéeca be'ro cũ Jesucristo ye quetire wereri masũ sājācu niwī.

Pablo Romacjārā tiropu wa'asī'rīcu nimiwī. Cũ a'ti pūrīrē ojacaterore wa'aticu niwī yujupu. I'tia cũ'ma be'ro na tiropure wa'acu niwī.

Cũ papera ojagu, a'tiro ojaseticu niwī. “Yu'u Pablo masārē oja'a” nitojaca be'ro añudutiwacu niwī. Be'ro “Ō'acūrē masā ye cjasere e'catise o'o'o”, nicu niwī. Tojo nicā “A'tere masāgũ, masārē a'ti pūrīrē oja'a,” nicu niwī. Be'roputa “Ō'acũ ye añuse quetire a'tiro nirō wee'e”, ni ojacu niwī. Yapaputa majā añudutituosere ojacu niwī.

Pablo a'ti pūrīrē marī nipe'tirā bu'iritirā ni'i nisere ojacu niwī. Tojo nicā Ō'acũ me'rā añurō nisī'rīrā, Jesucristore ějōpeose me'rā dia'cũ tojo nita basio'o nisere ojacu niwī. Ap-eye, Romacjārārē ni'cārō me'rā nisetidutigũ, narē “Añurō a'merī pajaña'ña, ejerisājāse me'rā niña,” ni ojacu niwī.

Pablo Romacjārã Jesure ějōpeorārẽ oja'que ni'i

¹ Yũ'ũ Pablo musã Roma wãmetiri macãcjārã Jesucristore ějōpeorārẽ oja'a. Jesucristo dutiro weewã'ñaco'tegu ni'i. Cũ yũ'ũre Ō'acũ masārẽ yũ'rũose quetire weredutigũ besecũúwĩ.

² Duporopũ Ō'acũ cũ ye queti weremu'tãrĩ masã me'rã “Yũ'ũ masārẽ yũ'rũoguti”, ni weryucũ niwĩ. Tojo weerã te quetire tu'orã, Ō'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ ojacãrã niwã. ³ Na oja'que marĩ wiogũ Jesucristo Ō'acũ macũ ye queti ni'i. Cũ a'ti nucũcãpũre marĩ weronojõ upũtigũ bajuacu niwĩ. Masũ nígũ, duporocjũpũ wiogũ Davi pãrãmi nituriagũpũ nicũ niwĩ. ⁴ Cũ marĩ weronojõ upũtimigũ, Ō'acũ macũ niyugũ, ña'ase moogũ waro nicũ niwĩ. Cũ wẽrĩca be'ro cũ pacũ Espĩritu Santu tutuaro me'rã cũrẽ wẽrĩ'cũpũre masõcũ niwĩ. Tojo weese me'rã masārẽ yũ'ũ macũ nimi nisere ĩ'ocũ niwĩ. ⁵ Cũ yũ'ũ Pabloure añurõ wéégũ, cũ ye quetire were-dutigũ besewĩ. Nipe'tiropũ masã Jesucristore ějōpeoato nígũ tojo weewĩ. ějōpeotjĩarã, cũ ũaro weerãsama.

⁶⁻⁷ Musã Romacjārã quẽ'rã cũ tojo nino'cãrãta ni'i. Tojo weegũ musārẽ Ō'acũ mairãrẽ a'ti pũrĩrẽ oja'a. Ō'acũ Jesucristo yarã sãjãdutigũ musārẽ besecu niwĩ. Marĩ pacũ Ō'acũ, tojo nicã marĩ wiogũ Jesucristo musārẽ añurõ weeato. Musārẽ ejerisãjãcã weeato.

Pablo Romapũ wa'asĩ'rĩmi'que ni'i

8 A'tere musārē weremu'tāgūti. Nipe'tirocjārāpū musā Jesucristore ējōpeosere ucūse'sama. Tere tū'ogu, Jesucristo weetamuse me'rā Ō'acūrē e'catise o'o'o. 9 Yū'u nūbuesetirinucū musā ye cjasere sērībosanu'cūcā'a. Yū'u tojo weesere Ō'acū “Diacjūta tojo weemi”, nisami. Yū'u añurō ejeripō'rātise me'rā cū ūaro wee'e. Tere wéégū, añuse queti cū macū yere were'e. 10 Apeye quē'rārē Ō'acūrē a'tiro sērīnu'cūcā'a. “Mū'u ūaro nicā, yū'ure Romapū wa'adutigu du'uo'oya. Ti macācjārā mū'urē ējōpeorārē ī'asī'rīsa'a”, ni sērī'i. Yoa wa'a'a yū'u musā tiropū wa'asī'rīmi'caro. 11 Musārē nemorō wācūtutuacā ūasāgū, Espiritu Santu yū'ure masīse o'oro weronojō musārē o'oturiasī'rīsa'a. Tojo weegū topure wa'asī'rīsa'a. 12 Musārē a'tiro nigūti. Marī pūaperi a'merī weetamurāsa'a. Musā yū'u ējōpeocā ī'arā, nemorō wācūtutuarāsa'a. Yū'u quē'rā musā ējōpeocā ī'agū, mejārōta weegūsa'a.

13 Acawererā, musārē a'tere masīcā ūasa'a. Pejetiri musā tiropū wa'asī'rīmi'i. Apesecjārāmarīcā judío masā nitirā yū'u Jesucristo ye quetire werecā, ējōpeowā. Musā ya macācjārā quē'rārē Jesucristore ējōpeocā ūasāgū, weregū wa'asī'rīsa'a. Tojo weesī'rīmicā, basiowe'e yujupū. 14 Ō'acū cū ye quetire nipe'tirārē yū'ure weredutiwī. Yé uurārē, uutirā quē'rārē weredutiwī. Bu'e'cārārē, bu'eti'cārārē weredutiwī. 15 Tojo weegū musā ya macācjārā

Jesucristore ějōpeotirārē cū ye quetire pūrō weresĩ'rĩsa'a.

Jesucristo ye quetire tu'orā cūrē ějōpeose ni'i

¹⁶ Masā Jesucristo ye quetire tu'orā, cūrē ějōpeonu'cāsama. Yu'u masĩ'i, Ō'acū cū tu-tuaro me'rā nipe'tirā Jesucristore ějōpeorārē pecame'epu wa'abo'cārārē yu'rūosami. Tojo weegu masārē te quetire ne bopoyasāwe'e. Ne waro cūrē ějōpeorā judío masā nirārē yu'rūosami. Judío masā nitirā cūrē ějōpeorā quē'rārē mejārōta yu'rūosami. ¹⁷ Te queti a'tiro ni'i. Ō'acū Jesucristore ějōpeorārē “Bu'iri marĩrā, añurā nima”, ni ĩ'asami. Jesucristore ějōpeorā dia'cūrē tojo ĩ'asami. Te cjasere Ō'acū ye queti ojāca pūrĩpu a'tiro ojano'wũ: Ō'acū cūrē ějōpeorārē “Añurā nima”, ni ĩ'asami. Cū me'rā ninu'cūrāsama, niwũ.

Nipe'tirā masā bu'iritima nise ni'i

¹⁸ Ō'acū u'mūsepū nigú masā ña'arō weesetisere ĩ'agũ, bu'iri da'resami. Ña'arō weenu'cūrā diacjũ cjasere cā'mota'asama. Tojo weegu narē uputu bu'iri da'resami. ¹⁹ Ō'acū cū nisetise mašita basiosere masā añurō mašisama. Ō'acū cū basu tere mašicā weecu niwĩ. ²⁰ Marĩ Ō'acū bajusere ĩ'atimirā, cū wee'que me'rā cū tutuasere, cū nisetisere mašino'o. Cū tutuase, cū nisetise ninu'cūcā'rōsa'a. Ne waro cū a'ti turire weenu'cācateroputa cū Ō'acū ni'i nisere mašino'o. Tojo weerā masā “Mu'urē mašitisa'a. Tojo weerā bu'iri moo'o”, nímasītisama. ²¹ Cū nisetisere mašimirā, cūrē ějōpeotisama. Ne

cūrē e'catise o'otisama. No'o ɰaro wācūma'a, siape me'rā nemorō ña'arō wācūsājāsama. ²² Na masīɰrɰa'a nimirā, tɰ'omasītirā dojosama. ²³ Tojo weerā Ō'acū catinu'cūgūrē ějōpeotisama. Na apeyenojō masā yee'que boadijatje pe'ere ějōpeosama. Masā queose, mirīcūa queose, wa'icūrā queose, pīrōa queosere yee, ějōpeosama. Ne waroputa tere weemujāti, ni'cārōacā quē'rārē mejārōta weenu'cūma.

²⁴ Na tojo wee'que bu'iri Ō'acū na ña'arō weesī'rīsere weeato nígū cō'awā'cācɰ niwī. Na bopoyose ña'asere a'merī weecārā niwā. Tere wéerā, na basu na upure dojorērā weecārā niwā. ²⁵ Diacjū cjasere ějōpeoboronojō o'orā, mejō nisoowioritima. Cūrē ějōpeoronojō o'orā, cū da're'que a'ti nucūcā cjase pe'ere ějōpeoma. Ō'acū nipe'tise wee'cure e'catipeonu'cūcā'rōɰa'a. Tojota weeno'ato.

²⁶ Ō'acū bopoyose na ɰaripejasere weeato nígū narē cō'awā'cācɰ niwī. Numiaputa ɰɰa me'rā na weewɰasenojōrē na basu numia se'saro ña'arō weesama. ²⁷ ɰɰa quē'rā na basu ña'arō a'merī weesama. ɰɰa numia me'rā weewɰasenojōrē du'urā, ɰɰa se'saro ɰaripeja, ña'arō weesama. Tojo weegɰ Ō'acū narē ña'arō weese wapa, bu'iri da'resami. Narē bu'iri da'regɰ, na upure pi'eticā weesami.

²⁸ Cū wee'quere ī'amirā, Ō'acūrē ějōpeosī'rītisama. Tojo weegɰ na wācūma'asere weeato nígū cō'awā'cācɰ niwī. Cū narē cō'acā, totá na ña'arō wee'quere nemopeosama.

29 Nipe'tise ña'arõ weesere yu'rucã'sama. Pajaña'rõ marĩrõ ãpẽrãrẽ ña'arõ weesĩ'rĩsama. Apeyenojõ cuomirã, cuonemosãjãsrĩsama. A'te nipe'tise ña'asere weesama. Doesama. A'mewẽjẽsama. A'metu'tisama. Weesoosama. Ña'arõ weesĩ'rĩrõ bajuro ña'arõ weesama. Ucja, queti poosama. 30 Æpẽrãrẽ ña'arõ weesĩ'rĩrã, diacjã nitimicã, weresãsama. Õ'acũrẽ uatisama. Æpẽrãrẽ i'amuisama. “Yu'u pe'e ãpẽrã yu'rucoro niyu'rũnu'cã'a”, nisama. Ña'asere weebocasama. Na pacusumuarẽ yu'rũnu'cãsama. 31 Tu'omasĩtisama. Na “Weerãti” ní'quere weetisama. A'metu'tica be'ro aposĩ'rĩtisama. Na acawererãpũreta ma'itisama. Æpẽrãrẽ pajaña'tisama. 32 Õ'acũ tojo weerãrẽ queoro wéegũ, “Pecame'epũ cõ'abajurioguti”, nicũ niwĩ. Cũ tojo níca be'ro nimicã, ña'arõ weenu'cũsama. Tojo nicã ãpẽrãrẽ ña'arõ weecã i'arã, “Añurõ wéerã, tojo weema”, nisãjãsama.

2

Õ'acũ ña'arõ weerãrẽ bu'iri da'regũ, queoro weemi nise ni'i

1 Musã ãpẽrãrẽ “Na ña'arã nima” ni, i'abeseticã'ña. Musã quẽ'rã na weronojõ ña'arõ weesetisa'a. Na bu'iritima nĩrã, ãsã quẽ'rã bu'iriti'i nĩrõnojõ wa'a'a musãrẽ. Musã ni'cãrõnojõ bu'iri cuo'o. 2 Õ'acũ ña'arõ weerãrẽ bu'iri da'regũ, queoro weegũ weemi nisere masĩno'o. 3 Musã ãpẽrãrẽ “Ña'arõ weema” nimirã, na weronojõta wee'e. Tojo weerã “Õ'acũ ãsãrẽ bu'iri da'reesome”, niticã'ña. Da'regũsami.

4 Ña'arõ weemicã, Õ'acũ musãrẽ pajaña'gũ, maata bu'iri da'retisami. Tojo weerã musã “Ësãrẽ bu'iri da'reesome”, nimisa'a. Tojo niwe'e. Musã ña'arõ weesere bujaweti ducayuato nígu añurõ wee, maata bu'iri da'retisami.

5 Cũ tojo weemicã, musã ña'arõ weesere bujaweti ducayusi'rítisa'a. Musã siape me'rã ña'asere weenemorã, bu'iri da'resere seeneocũunemorã wee'e. Be'ro masãrẽ bu'iri da'reatji numu nicã, Õ'acũ uagu, musãrẽ queoro bese, uputu bu'iri da'regusami. 6 Masã na wee'quenucãrẽ queoro wapayegusami. 7 Õ'acũ a'tiro weerãrẽ cũ tiropu catinu'cũatjere o'ogusami. “Cũ me'rã ducayu ninu'cũrãsa'a” nirãrẽ, tojo nicã cũ “Añurõ weepu” nisere a'marãnojõrẽ o'ogusami. Tojo nicã ape upu boatiri upu su'tiwetisi'rĩrãrẽ tojo o'ogusami. Na catinu'cũsere urã, añurõ weenu'cũrãsama.

8 Æpẽrã pe'e Õ'acũrẽ yu'runu'cãrã, na urõ weesetisama. Diacjũ cjasere uatirã, ña'ase pe'ere weesirutusama. Õ'acũ ua, narẽ uputu bu'iri da'regusami. 9 Nipe'tirã ña'arõ weesetirã pi'eti, ña'arõ tu'oña'rãsama. Judío masãrẽ ne waro tojo wa'amũ'tãrõsa'a. Judío masã nitirã quẽ'rãrẽ mejãrõta wa'arosa'a. 10 Añurõ weesetirã pe'ere Õ'acũ añurõ weegusami. Narẽ “Musã añurõ weewu”, nigũsami. Tojo nicã ejerisãjãcã weegusami. Ne waro judío masãrẽ tojo ejerisãjãcã weemũ'tãgũsami. Judío masã nitirã quẽ'rãrẽ mejãrõta weegusami. 11 Õ'acũ judío masãrẽ, judío masã nitirãrẽ ï'a ducawaanu'cõtisami.

¹² Judío masã nitirã Õ'acũ Moisére duti'quere masĩtisama. Na ña'arõ wee'quere te dutise me'rã mejëta Õ'acũ besegusami. Ña'arõ wee'que wapa me'rã pe'e narë pecame'epu cõ'abajurio besegusami. Judío masã pũrĩcã Õ'acũ Moisére duti'quere masĩsama. Tere masĩmirã, ña'arõ weesama. Tojo weegu Õ'acũ náma te dutise me'rã na yu'rũnu'cã'que wapare bu'iri da'regusami. ¹³ Moisé dutisere tu'ose me'rã dia'cũ Õ'acũ “Bu'iri marĩrã nima”, niti-sami. Cũ dutisere weerã pe'ere “Bu'iri marĩrã nima”, nisami. ¹⁴ Judío masã nitirã Moisé dutisere moomirã, na añurõ wéerã, Õ'acũ dutisereta weerã weema. Na basu Moisé dutisere masĩrã weronjõ weesama. ¹⁵ Añurõ weese me'rã na diacjũ wãcũsere ĩ'osama. Moisé dutisere masĩrã weronjõ nima. Tojo weerã queoro weetĩca be'ro ña'arõ tu'oña'sama. Añurõ wéeca be'ro bu'iri moorã tu'oña'sama. ¹⁶ Yu'u Jesucristo ye quetire wereronjõta a'tiro wa'arosa'a. Õ'acũ masãrẽ bu'iri da'reatji nũmu nicã, nipe'tirã wãcũsere, ãpẽrã ĩ'atiropu weesere besegusami. Jesucristo ña'arõ wãcũrãrẽ, ña'arõ weerãrẽ bu'iri da'regusami. Añuse wãcũrãrẽ, añurõ weerãrẽ añurõ weegusami.

Õ'acũ Moisére dutise cũu'que ni'i

¹⁷ Musã a'tiro wãcũmisa'a: “Ësã judío masã Õ'acũ Moisére dutise cũu'quere ëjõpeorã ni'i. Õ'acũ yarã ni'i. Tojo weerã judío masã nitirã yu'rũoro añuyu'rũnu'cã'a”, nimisa'a. ¹⁸ Tojo nicã a'tiro ninemosa'a. “Ësã Õ'acũ ãasenojõrẽ

masĩ'i. Moisé duti'quere masĩyurã, ũsã añuse dia'cũrẽ besemasĩ'i. ¹⁹ Caperi bajutirãrẽ tũawã'cãrã weronojõ Õ'acũ yere masĩtirãrẽ bu'emasĩ'i. Na'itĩ'arõpũ nirãrẽ sĩ'orã weronojõ ña'arõ weerãrẽ añurõ weeduti'i", nisa'a. ²⁰ "Moisé cũ duti'quere cuorã, diacjũ cjasere queoro masĩ'i. Tojo weerã tũ'omasĩtirãrẽ, Õ'acũ yere ne waro bu'ewã'cõrãrẽ bu'emasĩ'i", nimisa'a. ²¹ Mũsã "Ãpẽrãrẽ bu'emasĩ'i" nirãtirã, mũsã basu pe'e bu'emũ'tãrõua'a. Ãpẽrãrẽ "Yajaticã'ña" nimirã, ãpẽrã yere yajasa'a. ²² Mũsã, "Mũsã nũmosãnumia, marãpũsumua nitirãrẽ a'metãrãticã'ña", nisa'a. Tojo nimirã, a'metãrãsa'a. "Queose yee'quere ãjõpeoticã'ña" nimirã, narẽ ãjõpeose wi'seri cjasere yajasa'a. ²³ "Ûsã Moisé duti'quere cuotjãrã, ãpẽrã yũ'rũoro ni'i", ni wãcũmisa'a. Tojo nimirã, tere weetirã, cũ duti'quere yũ'rũnũ'cãrã wee'e. Tojo weerã ãpẽrãrẽ Õ'acũrẽ bujicã'cã weerã wee'e. ²⁴ Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ mũsã tojo weesere a'tiro ojano'wũ: "Mũsã Õ'acũ duti'quere yũ'rũnũ'cãse bu'iri judío masã nitirã Õ'acũrẽ ña'arõ ucũsama", niwũ.

²⁵ Mũsã Õ'acũ Moisére dutise cũu'quere weecã, mũsã judío masã weesetise, õ'rẽcju yapa caserore yejecõ'ase wapati'i. Weeticãma, mũsã judío masã nise wapamarĩ'i. Tojo weerã cũ cũu'quere weetirã, judío masã nitirã weronojõ tojacã'a. Õ'acũ yarã weronojõ nitisa'a. ²⁶ Judío masã nitirã õ'rẽcju yapa caserore yejecõ'ano'ña marĩma. Na Õ'acũ

Moisére duti'quere wéérã, judío masã weronojõ nisama. Õ'acũ narẽ “Yarã nima”, nisami. ²⁷ Musã judío masã Õ'acũ Moisére duti'quere cʉomi'i. Õ'rěcju yapa caserore yejecõ'amirã, cũ duti'quere weewe'e. Āpērã, judío masã nitirã õ'rěcju yapa caserore yejecõ'atimirã, tojo nicã Õ'acũ Moisére duti'quere masĩtimirã, cũ dutisere weesama. Na tojo weecã, musã bu'iri cʉosere masĩno'o. ²⁸ Judío masũ waro bu'ipu dia'cũ weesetitimi. Cũ upu dia'cũrẽ õ'rěcju yapa caserore yejecõ'ase mejęta ni'i. ²⁹ Moisé dutisere yu'tigu mejęta Õ'acũ yagu nimi. Espíritu Santure wãcũse ducayuno'cʉ pe'e judío masũ waro nimi. Cũta Õ'acũ yagu nimi. Cũrẽ Õ'acũ “Añugũ nimi” ni ĩ'asami. Masã mejęta tojo ĩ'asama.

3

¹ Yu'ʉ tojo nicã tu'orã, musã “¿To pũrĩcãrẽ judío masã nise wapamarĩsari? ¿Õ'rěcju yapa caserore yejecõ'ase quẽ'rã wapamarĩsari?” nisa'a. ² Wapatiyu'rũa'a. Ne warore a'tiro ni'i. Õ'acũ judío masãrẽ cũ ye quetire weedutigu, ãpěrãrẽ weredutigu cũucʉ niwĩ. Tojo weero judío masã nise wapati'i. Musãrẽ a'tiro ninemogũti. ³ Āpērã judío masã Õ'acũ ucũsere ějõpeotisama. Na tojo ějõpeotimicã, Õ'acũ narẽ cũ “Tojo weeguti” ní'quere “Weewe'e”, nitisami. ⁴ Õ'acũ nipe'tise cũ “Weeguti” ní'quere queoro weegusami. Marĩ nipe'tirã nisoosepiarã nimicã, Õ'acũ cũ ní'caronojõta queoro weegusami. Õ'acũrẽ cũ ye queti ojãca pũrĩpu a'tiro ojano'wã:

Õ'acũ, mu'u ucũsere “Diacjũta ni'i”, nino'o.

Mu'urẽ nisoose marĩ'i.

Tojo weero mu'urẽ ãpẽrãpũre ne weresãta basiowe'e.

Na weresãcãma, yu'rũwetimujãgũsa'a, ni ojacu niwĩ duporocjũpu.

⁵ Tere tu'orã, ãpẽrã a'tiro nima'asama. “Ësã ña'arõ weecã, Õ'acũ añurõ weesere nemorõ ï'ono'rõsa'a.” ¿To pũrĩcãrẽ “Õ'acũ ãsã ña'arõ weesere bu'iri da'regu, queoro weetimi”, nirã weesari? ⁶ Tojo niwe'e. Na tojo nise queoro nicãma, Õ'acũ ne ni'cũrẽ bu'iri da'remasĩtibosami.

⁷ Apeyema ãpẽrã a'tiro ninemoma'asama. “Ësã nisoocã, Õ'acũ queoro ucũsere ï'ono'rõsa'a. Tojo weerã masã cũrẽ ‘Añuyũ'rũami, diacjũ ucũnu'cũgũ nimi’, nirãsama. Tojo nicãma, ¿de'ro weegu Õ'acũ marĩrẽ ‘Musã ña'arõ weesebucurã ni'i’, nisari? Cũ tojo nígũ, queoro weetimi”, nisama. Na tojo nise nima'ase ni'i. ⁸ Na “Ësã ña'arõ weecã, Õ'acũ añurõ weesere nemorõ masĩrãsama”, nisama. Tojo weerã “Añuse wa'ato nĩrã ña'asere weerã”, nisama. ãpẽrã yu'ure, yu'u me'rãcjãrãrẽ mejẽcã wãcũato nĩrã, “Pablo a'tere bu'emĩ”, nisoosama. Na tojo nisoose wapa Õ'acũ narẽ bu'iri da'regu, queoro weegusami.

Nipe'tirã bu'iritirã nima nise ni'i

⁹ ¿Marĩ judío masã ãpẽrã yu'rũoro añurã niyu'rũnu'cãti? Niwe'e. Marĩ masĩtoja'a. Nipe'tirã judío masã, judío masã nitirã ña'arõ weerã niyurã, ni'cãrõnojõ bu'iritirã dia'cũ ni'i.

10 Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpũre marĩrẽ a'tiro niwũ:

Ne ni'cũnojõputa añugũ marĩmi.

11 Ne ni'cũ Õ'acũ ye cjasere tu'omasĩgũ marĩmi.
Ne ni'cũputa Õ'acũrẽ masĩsĩ'rĩgũ,
wãcũnrũtisami.

12 Nipe'tirã Õ'acũ yere du'urã, dojope'tia wa'asama.

Nipe'tirã ña'arõ weema.

Ne ni'cũnojõputa ãpẽrãrẽ añurõ weegũ marĩmi.

13 Na ucũse masãpe susuripe weronojõ ni'i.

Ti pe ãrĩwijaasa'a.

Te ãrĩwijaase weronojõ masã ña'arõ ucũsama.

Nisoonu'cũsama.

Aña ɯseropu nímá cɯogɯ weronojõ pũrĩrõ ucũsama.

14 ãpẽrãrẽ doja, ɯputu tu'tisama.

15 Na masãrẽ wẽjẽcõ'asema ĩ'adu'ayɯ'rɯasama.

16 No'o na wa'aro masãrẽ ña'arõ weewã'cãsama.

Na yere dojorẽ, pajasecɯorã tojacã weesama.

17 ãpẽrãrẽ ejerisãjãcã weesere moosama.

18 Õ'acũrẽ wiopesase me'rã ĩ'atisama.

Cũrẽ uitisama, ni ojano'wũ.

19 Marĩ masĩ'i, Moisé cũ dutisere ãsã judío masãrẽ cũucɯ niwĩ. Ɛsã te dutisere masĩmirã, tere weetirã, bu'iritirã tojasa'a.

Cũ dutise cũ'que a'tiro ni'i. Nipe'tirã judío masãrẽ, judío masã nitirãrẽ bu'iritirã nima, ni masĩdutirotjo ni'i.

20 Ne ni'cũ Moisé duti'quere weepe'omasĩtisami. Tojo weegũ “Moisé dutisere weepe'ocã,

‘Õ'acũ yɯ'ure bu'iri marĩgũ nimi’, nigũsami”, nĩmasĩtisami. Moisé duti'que marĩrẽ

“Ña'arã ni'i”, ni masĩdutirotjo cũuno'caro niwũ.

Jesucristore ĕjōpeose me'rã yu'rurãsa'a nise ni'i

²¹⁻²² Ni'cãrōacãrē majã Õ'acũ marĩrē bu'iri marĩrã nicã weese quetire ĩ'omi. Te quetire Moisé cũ duti'quere weetimirã, masĩno'o. Marĩrē Jesucristore ĕjōpeose me'rã Õ'acũ ĩ'orōpũre bu'iri marĩrã nita basio'o. Duporopũ Moisé, tojo nicã Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masã Õ'acũ tojo weeatjere cũ ye queti ojãca pũrĩpũ ojacãrã niwã. Õ'acũ nipe'tirã Jesucristore ĕjōpeorãrē “Bu'iri marĩrã, añurã nima”, nisami. Ne dũcawaanũ'cõtisami. ²³ Marĩ nipe'tirã ña'arõ weerã ni'i. Ne ni'cũ Õ'acũ uaronojõ weegũ marĩmi. ²⁴ Tojo nimicã, Õ'acũ marĩrē ma'ígũ, cũ macũrē o'ócũ niwĩ. Marĩ ña'arõ wee'quere wẽrĩ wapayedutigũ tojo weecũ niwĩ. Tojo weero marĩ wapayetimicã, a'tiro ni'i. Jesucristore ĕjōpeose me'rã Õ'acũ marĩrē “Bu'iri marĩrã, añurã nima”, ni ĩ'asami. ²⁵ Cũ macũ Jesucristore marĩ ña'arõ wee'quere wẽrĩ wapayecã weecũ niwĩ. Cũ wẽrĩgũ dí o'mabũro'que me'rã marĩ cũrē ĕjōpeocã, acobojosami. Tere wéégũ, Õ'acũ queoro cũ weesere ĩ'osami. Duporocjãrãpũre na ña'arõ weecã, Õ'acũ pajaña'gũ, bu'iri da'reticũ niwĩ. Tojo tu'oña'cã'cũ niwĩ. ²⁶ A'tiro nicãrē Jesucristo marĩ ña'arõ wee'quere wẽrĩ wapaye'que me'rã Õ'acũ cũ queoro weesere ĩ'osami. Mejãrõta tja cũ macũ Jesucristore ĕjōpeorãrē bu'iri marĩrã, añurã wa'acã weesami.

²⁷ Tojo weerã Õ'acũ ĩ'orōpũre marĩ basu “Añurã ni'i”, nĩmasĩtisa'a. Moisé duti'quere

wéerã mejêta, añurã ni'i. Jesucristore êjõpeocã pe'e, Õ'acũ marĩrẽ “Añurã nima”, ni ï'asami. ²⁸ Tojo weerã a'tiro nímasĩ'i. Marĩ Jesucristore êjõpeocã, Õ'acũ “Bu'iri marĩrã nima”, ni ï'asami. Moisé duti'quere weecã mejêta, tojo wa'a'a.

²⁹ Õ'acũ judío masã wiogũ se'saro nitimi. Judío masã nitirã quẽ'rãrẽ wiogũ nimi. ³⁰ Nipe'tirã ni'cũrêta Õ'acũtima. Cũ judío masã Jesucristore êjõpeorãrẽ “Bu'iri marĩrã, añurã nima”, nisami. Cũrẽ êjõpeorã judío masã nitirã quẽ'rãrẽ mejãrõta nisami. ³¹ ¿To pũrĩcãrẽ marĩ “Jesucristore êjõpeose me'rã Moisé duti'que pe'ere wapamarĩ'i”, nirã weeti? Niwe'e. A'tiro pe'e wee'e. Marĩ “Jesucristore êjõpeose me'rã Õ'acũ Moisére duti'quere wapatirota wee'e”, nino'o.

4

Abrahã Õ'acũrẽ êjõpeo'que ni'i

¹ Ni'cãrõacã musãrẽ Abrahã marĩ ñecũ ye quetire weregũti. Musã masĩrõnojõta cũ judío masũ nimũ'tã'cũ nicũ niwĩ. ² Õ'acũ Abrahã weesere ï'agũ mejêta, cũrẽ “Añugũ nimi”, nicũ niwĩ. Tojo nicãma, Abrahã cũ añurõ wee'que wapa “Yũ'ũ añugũ ni'i”, nímasĩbopĩ. Õ'acũ ï'orõpũ pe'ere tojo nita basiowe'e. ³ Cũ êjõpeocã pe'e, cũrẽ Õ'acũ “Bu'iri marĩmi”, nicũ niwĩ. Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ a'tiro ojano'wũ: Abrahã Õ'acũrẽ êjõpeocũ niwĩ.

Tojo weegũ Õ'acũ cũrẽ “Añugũ, bu'iri marĩgũ nimi”, nicũ niwĩ.

4 Queose me'rã musãrẽ wereguti. Ni'cũ apeyenojõ da'racã, cãrẽ wapayerã, tojo o'orã mejêta weema. Cũ da'ra'que wapa wapayerã weema. 5 Ô'acũ pe'e tojo weetimi. Marĩ añurõ weese wapa mejêta “Bu'iri marĩrã, añurã nima”, nisami. Cãrẽ ëjõpeocã pe'ere, tojo nisami. Masã ña'arõ weerãrẽ yu'rũweticã weegú nimi. 6 Duporocjũru Davi quẽ'rã yu'u ni'caronojõta nicu niwĩ. Ô'acũ masã weesere ï'atimigũ, cãrẽ ëjõpeocã, “Añurã, bu'iri marĩrã nima”, nisami. Tojo nino'rãnojõ e'catisama. 7 A'tiro ni ojacu niwĩ te cjasere:

No'o Ô'acũrẽ yu'rũnu'cã'quere acobojono'cãrã e'catima.

Tojo nicã ña'arõ weesere cõ'ano'cãrã e'catima.

8 No'o Ô'acũ “Ã'rĩ bu'iri marĩgũ nimi”, nino'gũnojõ cũ quẽ'rã e'catimi, ni ojacu niwĩ Davi.

9 Judío masã õ'rëcjũ yapa caserore yejecõ'a'cãrã dia'cũ e'catitisama. Yejecõ'ano'ña marĩrã judío masã nitirã quẽ'rã e'catisama. Marĩ Abrahã ye cjasere wãcũnemorã tja. Ô'acũ Abrahãrẽ cãrẽ ëjõpeocã ï'agũ, “Añugũ, bu'iri marĩgũ nimi”, nicu niwĩ. 10 ¿De'ro nicã Ô'acũ Abrahãrẽ “Añugũ nimi”, nipari? Cũ õ'rëcjũ yapa caserore yejecõ'ano'se duporo Ô'acũ Abrahãrẽ “Añugũ, bu'iri marĩgũ nimi”, nitojacu niwĩ. 11 Abrahã Ô'acũrẽ ëjõpeoca be'ropu cũ õ'rëcjũ yapa caserore yejecõ'acãrã niwã. Cũ yejecõ'ano'se me'rã Ô'acũ cãrẽ toduporopu “Mu'u añugũ, bu'iri marĩgũ ni'i” ní'quere masĩcu niwĩ. A'tiro wéégũ, Abrahã nipe'tirã

ējōpeorā ñecũ tojacu niwĩ. Na ējōpeose me'rā Ō'acũ nipe'tirā cūrē ējōpeorārē “Añurā nima”, nicu niwĩ. Na ō'rēcju yapa caserore yejecō'acā mejēta, tojo nicu niwĩ. ¹² Mejārōta judío masārē Abrahā na ñecũ nimi. Na ō'rēcju yapa caserore yejecō'acā mejēta, na Abrahā weronojō ējōpeorāta cū pārāmerā nima. Abrahāmaricā cū yejecō'ano'se duporo Ō'acūrē ējōpeotojacu niwĩ.

Abrahā ējōpeose сюууцā, Ō'acũ “Tojo weeguti” ní'que queoro wa'acaro niwũ

¹³ Ō'acũ Abrahārē “Mũ'urē, mũ'u pārāmerā nituriarārē a'ti di'tare o'oguti”, nicu niwĩ. Ō'acũ cū dutisere wéeca be'ro mejēta tojo nicu niwĩ. Abrahā cūrē ējōpeocā pe'e, cūrē “Añugũ, bu'iri marĩgũ nimi”, nicu niwĩ. Tojo weegu cūrē “A'ti di'tare o'oguti”, nicu niwĩ. ¹⁴ Ō'acũ cū dutise cūu'quere weerā dia'cūrē “Tojo weeguti” ní'quere o'ocāma, marĩ ējōpeose wapamarĩbopā. Tojo nicā cū Abrahārē “Mũ'urē añuse o'oguti” ní'que wapamarĩyapaticā'bopā. ¹⁵ Marĩ Ō'acũ Moisére dutise cūu'quere weepe'omasītisa'a. Tojo weegu cū dutisere masĩmirā yu'rũnu'cācā, marĩrē bu'iri da'regusami. Te dutise maricā pũricārē, te dutisere yu'rũnu'cāse marĩbopā.

¹⁶ Ō'acūrē ējōpeorā dia'cūrē Abrahārē “Tojo weeguti” ní'quere o'ogusami. Cū marĩrē ma'itjagũ, marĩ basu weetutuacā mejēta, tere o'osami. Moisé dutise cūu'quere weerā dia'cūrē o'osome. Nipe'tirā Abrahā weronojō ējōpeorārē

o'ogusami. Abrahã nipe'tirã ějõpeose cuorã ñecũ nimi. ¹⁷ Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ a'tiro niwũ Abrahãrẽ: “Mu'urẽ peje cururicjãrã ñecũ sõrõwũ”, nicu niwĩ Õ'acũ. Cũ tojo nicã tu'ogu, Abrahã ějõpeocu niwĩ. Abrahã Õ'acũ ĩ'orõpũre cãrẽ ějõpeoyugu, marĩ ñecũ nicu niwĩ. Õ'acũta nipe'tisere weemasĩpe'ocã'mi. Wẽrĩ'cãrãpũreta masõsami. Cũ dutiro me'rã no'o marĩsepũreta weebajurẽsami.

¹⁸ Õ'acũ Abrahãrẽ “Mu'u pãrãmerã nituriarã pãjãrã nirãsama” nirĩ curare ne põ'rãmarĩcu niwĩ. Põ'rãmarĩmigũ, Õ'acũ cãrẽ ní'quere “Queoro weegusami”, ni ějõpeocu niwĩ. Tojo weegu Õ'acũ ní'caronojõta peje cururicjãrã ñecũ wa'acu niwĩ. ¹⁹ Abrahã cien cã'marĩ wa'tero cuocu niwĩ. Cũ nũmo Sara quẽ'rã bucuo waro nico niwõ. Tojo nimicã, Abrahã “Ûsã põ'rãtimasĩtisa'a, bucũrã waro ni'i”, niticu niwĩ. Õ'acũ cũ ní'caronojõ “Ûsãrẽ põ'rãticã weegusami” ní'gũ, cãrẽ ějõpeodu'uticu niwĩ. ²⁰ “Apetero weegu cũ ‘Weeguti’ ní'quere weeti-sami”, niticu niwĩ. Tojo weronojõ o'ogu, Õ'acũrẽ ějõpeonemocu niwĩ. Wãcũtutua, cãrẽ nicu niwĩ: “Añuyũ'ruami, tutuayũ'rugũ nimi”, nicu niwĩ. ²¹ “Õ'acũ yu'ure cũ ‘Weeguti’ nisere weemasĩpe'ocã'sami”, ni ějõpeocu niwĩ. ²² Cũ tojo ějõpeocã ĩ'agũ, Õ'acũ Abrahãrẽ, “Añugũ, bu'iri marĩgũ nimi”, nicu niwĩ.

²³ Õ'acũ tojo ní'quere Abrahã dia'cãrẽ Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ ojano'ticaro niwũ. ²⁴ Marĩ quẽ'rãrẽ ojano'caro niwũ. Marĩ Õ'acũrẽ

ějõpeocã, Abrahãrẽ ní'caronojõta marĩrẽ
 “Añurã, bu'iri marĩrã nima”, nisami. Cúta
 marĩ wioꝝ Jesú wẽrĩ'cupure masõcũ niwĩ.
²⁵ Jesú marĩ ña'arõ wee'que wapare wẽrĩcũ
 niwĩ. Cũ wẽrĩca be'ro Ô'acũ marĩrẽ bu'iri
 marĩrã tojadutigũ cãrẽ masõcũ niwĩ.

5

Marĩ bu'iritirã niwe'e nise cjase ni'i

¹ Marĩ bu'iri cõomi'cãrãrẽ marĩ wioꝝ Jesu-
 cristore ějõpeocã, Ô'acũ “Mũsã añurã ni'i”, ni
 ĩ'asami. Tojo weerã marĩ ña'arõ wee'quere
 wẽrĩ wapayeyucã, Ô'acũ me'rã wãcũque'tiro
 marĩrõ añurõ nicã'a. ² Jesucristore ějõpeocã,
 Ô'acũ marĩrẽ ma'ígũ, cũ me'rã niato nígũ
 yu'ruosami. Cũ tiropũ cũ añuyũ'ruagũ nisere
 bu'ipejatamurãsa'a. Marĩrẽ “Añurõ weewũ”,
 nigũsami. Cũ tojo weegũsami níã, e'catise me'rã
 co'te'e.

³ Apeyema tja pi'etirã, e'catimasĩ'i. Marĩ
 pi'etirã, nemorõ wãcũtutuarãsa'a. ⁴ Marĩ
 wãcũtutuacã, Ô'acũ “Mũsã añurõ weewũ”,
 nigũsami. Tere masĩrã, cũ marĩrẽ añurõ weeat-
 jere wãcũrã, e'catiyutoja'a. ⁵ Ô'acũ Espĩritu
 Santure marĩ me'rã ninu'cũdutigũ o'ócũ niwĩ.
 Tojo weerã cũ me'rã níã, Ô'acũ marĩrẽ ma'isere
 masĩno'o. Tere masĩrã, “Queorota marĩrẽ ‘Añurõ
 weegũti’ ní'quere weegũsami”, nino'o.

⁶ Ô'acũ marĩrẽ marĩ basu de'ro yu'ruta
 basioticã ĩ'acũ niwĩ. Tojo weegũ cũ
 besecatero ejacã, Jesucristo marĩ ña'arãrẽ
 wẽrĩbosacũ niwĩ. ⁷ Marĩ pũrĩcã ne ãpẽrãrẽ

wẽrĩbosasĩ'rĩtisa'a. No'o ni'cũ queoro weegú
 nimicã, ne wẽrĩbosamasĩtisa'a. Apetero
 weegu ni'cũ añugũ warore wẽrĩbosagu,
 wẽrĩbosabosami. ⁸ Õ'acũ pũrĩcã marĩ ña'arã
 nimicã, cũ ma'isere ĩ'ocũ niwĩ. Tere ĩ'ogũ,
 Jesucristore marĩrẽ wẽrĩbosacã weecu niwĩ.
⁹ Jesucristo marĩrẽ wẽrĩbosase me'rã cũ ye dí
 o'maburose me'rã Õ'acũ cũ ĩ'orõpure marĩrẽ
 bu'iri marĩrã tojacã weecu niwĩ. Tojo weegu cũ
 Jesucristo me'rãta tja nemorõ weetamugũsami.
 Õ'acũ masãrẽ bu'iri da'reri nũmu nicã,
 marĩrẽ yu'rũweticã weegusami. Marĩrẽ bu'iri
 da'resome. ¹⁰ Marĩ Õ'acũrẽ uatirã nimicã,
 cũ macũrẽ marĩrẽ wẽrĩbosacã weecu niwĩ.
 Jesucristo wẽrĩgũ dí o'maburose me'rã Õ'acũ
 marĩrẽ cũ me'rãcjãrã sãjãcã weecu niwĩ. Tojo
 weerã marĩ ni'cãrõacãrẽ cũ me'rãcjãrã niyurã,
 a'tiro masĩ'i. Jesucristo wẽrĩ, cũ masã'que
 me'rãma majã marĩ bu'iri da'reno'bo'cãrãrẽ
 yu'rũcã weegusami. ¹¹ Apeyema tja marĩ wiogu
 Jesucristo me'rã Õ'acũ marĩrẽ ma'isere wãcũrã,
 e'catiyu'rua'a. Marĩ cũ wẽrĩ'que me'rã Õ'acũ
 yarã sãjã'a.

Adã, tojo nicã Jesucristo queti ni'i

¹² Ni'cũ umu Adã wãmetigu me'rã ña'arõ
 weese nu'cãcaro niwũ. Te me'rã wẽrĩse
 bajuanu'cãcaro niwũ. Nipe'tirã masãnucũpure
 marĩ ña'arõ weerã niyucã, pẽ'rĩpejape'tia
 wa'acaro niwũ. Tojo weero a'ti umucopure
 wẽrĩse se'sape'tia wa'apã. ¹³ Masã Õ'acũ
 Moisére dutise cũuatjĩ dũporopũ ña'asere

weetojacārã niwã. Na ña'arõ weemicã, Õ'acũ dutise marĩyucã, cũ narẽ “Yũ'ũ dutise cũu'quere yũ'rũnũ'cã'a”, niticũ niwĩ. Narẽ bu'iri da'reticũ niwĩ. ¹⁴ Tojo nimicã, Adã be'rocjārã téé Moisé nícaterocjārãpũ wẽrĩcārã niwã. Na Adã Õ'acũ duti'quere yũ'rũnũ'cã'caronojõ weetimirã, ña'arõ wee'que wapa wẽrĩcārã niwã.

Adã dũ'pocãticũ niwĩ ña'arõ weesere. Jesucristo pe'e a'ti turipũ a'tigũ, añurõ weesere cũ quẽ'rã dũ'pocãticũ niwĩ.

¹⁵ Marĩ Adã yũ'rũnũ'cã'quere, Õ'acũ marĩrẽ ma'ígũ añurõ wee'quere a'tiro nímasĩ'i. Adã ni'cũ cũ yũ'rũnũ'cã'que bu'iri nipe'tirã wẽrĩsirutuma. Õ'acũ pe'e marĩrẽ ma'ígũ, añubutiaro weemi. Marĩ wapayetimicã, ni'cũ ɯmũ Jesucristo me'rãta tja nipe'tirãrẽ añubutiaro weemi. Pecame'epũ wa'abo'cãrãrẽ cũ me'rã catinu'cũcã weemi. ¹⁶ Õ'acũ marĩrẽ añurõ wee'quere, ni'cũ ɯmũ Adã cũ ña'arõ wee'quere “A'tiro ni'i”, ninemomasĩ'i. Adã ni'cãtiacã cũ yũ'rũnũ'cã'que me'rã marĩ nipe'tirãrẽ bu'iritirã tojacã weecũ niwĩ. Õ'acũ marĩrẽ yũ'rũose pe'e a'tiro ni'i. Marĩ pejetiri yũ'rũnũ'cãmicã, Õ'acũ marĩrẽ ma'ígũ, bu'iri marĩrã, añurã tojacã weecũ niwĩ. Marĩ wapayetimicã, tojo weecũ niwĩ. ¹⁷ Ni'cũ yũ'rũnũ'cã'que me'rã wẽrĩse se'sa wa'apã. Tojo weero Jesucristo wẽrĩ'que pe'e totã yũ'rũoquejo'o. Õ'acũ marĩrẽ pajaña'gũ, wapayetimicã, marĩrẽ bu'iri marĩrã tojacã weecũ niwĩ. Jesucristo ni'cũ me'rãta tja marĩrẽ ɯ'mũsepũ catinu'cũatjere o'ocũ niwĩ.

18 Ni'cãtiacã Adã yu'rũnu'cã'que me'rã nipe'tirã bu'iri da'reno'ajã tojacãrã niwã. Jesucristo queoro wéégũ, cã wērĩse me'rã pe'e nipe'tirã bu'iri marĩrã tojata basio'o. Tojo nicã catinu'cũsere bocata basio'o. 19 A'tiro ni'i. Ni'cũ Õ'acũrẽ yu'rũnu'cã'que me'rã nipe'tirã cã be'rocjãrã marĩ quẽ'rã ña'arã ni, bu'ipejasirutu'u. Mejãrõta tja ni'cũ Õ'acũ dutisere yu'tigu Jesucristo me'rã nipe'tirã cãrẽ ãjõpeorãrẽ Õ'acũ “Añurã, bu'iri marĩrã nima”, nisami.

20 Õ'acũ Moisére dutise cũúgũ, marĩ ña'arã ni'i nisere masĩdutigu cũucũ niwĩ. Cũ tojo weemicã, ña'arõ weenemopecãrã niwã. Õ'acũ pe'e ña'ase weenemocã, nemorõ pajaña'nemopecũ niwĩ. 21 Ña'arõ wee'que wapa wērĩse nipe'tirãpure se'sabi'acaro niwũ. Te se'sa'caro weronojõ Õ'acũ marĩrẽ ma'ígũ añurõ weese quẽ'rã se'sabi'acaro niwũ. Marĩ wiogu Jesucristo wērĩse me'rã marĩrẽ añurã, bu'iri marĩrã tojacã weecũ niwĩ. Tojo nicã cã me'rã catinu'cũatjere o'ocũ niwĩ.

6

Wěrĩ'cãrã weronojõ nimi'cãrã Jesucristo me'rã yu'rũono'o nise ni'i

1 Yu'ũ ní'caronojõta ña'ase weenemocã, Õ'acũ nemorõ pajaña'nemoecosami. ¿To pũrĩcãrẽ marĩrẽ ma'ígũ pajaña'nemoato nĩrã ña'arõ weenu'cũrãsari? 2 Tojo niwe'e. Jesucristo curusapu wěrĩcã, marĩ quẽ'rã cã me'rã wěrĩ'cãrã weronojõ wa'acãrã niwũ. Wěrĩ'cãrã, catirã

na wee'quere weetisama. ¿De'ro weerã marĩ toduporo ña'arõ wee'caronojõ weenu'cũbosau? ³ Musã masĩsa'a, marĩ Jesucristore ãjõpeorã nitjĩarã, wãmeyeno'o. Wãmeyeno'rã, cũ wẽrĩ'quere bu'ipejatamurã weronojõ ni'i nisere ã'o'o. ⁴ Jesucristo wẽrĩca be'ro yaano'cu niwĩ. Marĩ wãmeyeno'rã, cũrẽ yaa'caro weronojõ marĩ ña'arõ weesere du'ucãrã niwũ. Marĩ pacu cũ tutuase me'rã Jesucristore wẽrĩ'cupure masõcu niwĩ. Cũrẽ masõ'caro weronojõ marĩ quẽ'rãrẽ ape upu sãjãcã weecu niwĩ.

⁵ Marĩ Jesucristo me'rã niyurã, cũ wẽrĩ'quere bu'ipejatamu'cãrã weronojõ ni'i. Mejãrõta cũ wẽrĩ'cupu masã'caro weronojõ marĩ quẽ'rã masãrãsa'a. ⁶ A'tiro masĩ'i. Marĩ toduporopu ña'arõ niseti'quere Jesucristo wẽrĩse me'rã curusapu paabi'pecõ'ano'rõ weronojõ wa'acaro niwũ. Marĩ ña'arõ wee'quere du'udutiro tojo wa'acaro niwũ. Tojo weerã ña'asere weeticã'rõua'a. Marĩrẽ te wejeñe'enũ'cõrõ weronojõ weewe'e majã. ⁷ Wẽrĩ'cupu cũ catigu ña'arõ wee'quere weetimimiba majã. Tojo weerã marĩ quẽ'rã cũ weronojõ te ña'arõ weesere yu'rũweti'cãrãpu nĩrã, weeticã'rõua'a. ⁸ Marĩ Jesucristo me'rã wẽrĩbu'ipejatamu'cãrã niyurã, a'tiro masĩ'i. Cũ wẽrĩ masã'caro weronojõ marĩ quẽ'rã mejãrõta cũ me'rã cũ weronojõ masãrãsa'a. ⁹ Apeyere a'tiro masĩ'i. Jesucristo wẽrĩ'cupu masãcu niwĩ. Cũ ne wẽrĩnemosome. Cũrẽ wẽrĩse ne põtẽosome majã. ¹⁰ Jesucristo masã ña'arõ wee'que wapare wẽrĩbosagu, ni'cãtita wẽrĩcu niwĩ. Ni'cãrõacãrẽ majã cũ

masăca be'ro Õ'acũ me'rã añurõ ninu'cũmi.
¹¹ Te weronojõ marĩ Jesucristo me'rã wẽrĩ'cãrã
 weronojõ tu'oña'rã. Cũ yarã niyucã, ña'arõ
 weese marĩrẽ dutimasĩtisa'a majã. Tereta
 marĩrẽ yu'rũotojacu niwĩ. Tojo weerã Õ'acũ
 uaronojõ weesetirã. Ña'asere weeticã'rã.

¹² Marĩ upu boatji upure ña'ase weesĩ'ricã,
 cã'mota'arã. Ti upu ña'arõ uaripejasere weet-
 icã'rã. ¹³ Marĩ ĩ'ase, ucũse, wãcũse nipe'tise
 marĩ upupu nise me'rã ña'arõ weeticã'rã.
 Ña'asere weeronojõ o'orã, Õ'acũ uaro weesetirã,
 marĩ upupu nisere cũpũre o'orã. Wẽrĩ masã'cãrã
 weronojõ añuse pe'ere weerã. ¹⁴ Moisé duti'que
 doca nĩrã, tere weetirã, bu'iri da'reno'rãsama.
 Marĩ cũ dutise doca niwe'e. Õ'acũ marĩrẽ bu'iri
 da'reronojõ o'ogu, marĩrẽ ma'ígũ, acobojocu
 niwĩ. Tojo weero ña'arõ weese marĩrẽ de'ro
 põtẽomasĩtisa'a.

Marĩ da'raco'terã weronojõ nise ni'i

¹⁵ “Marĩ Moisé dutise doca niwe'e. Õ'acũ
 marĩrẽ ma'ígũ, acobojocu niwĩ”, ni'i. ¿To
 pũricãrẽ marĩ ña'arõ weecã, añusari? Niwe'e.

¹⁶ Mũsã masĩsa'a, marĩ apĩ dutiro wéerã,
 cũrẽ da'rawã'ñaco'terã sãjãrã wee'e. Cũ
 marĩ wiogu tojagu weesami. Te weronojõ
 marĩ ña'asere wéerã, ña'ase weewã'ñaco'terã
 weronojõ nisa'a. Ña'arõ weese wapa wẽrĩsere
 bocarãsa'a. Marĩ Õ'acũ dutiro wéerã pũricã,
 cũrẽ da'rawã'ñaco'terã weronojõ ni'i. Marĩ cũ
 dutisere wéerã, ña'ase weero marĩrõ nirãsa'a.

¹⁷⁻¹⁸ Toduporopu mũsã ña'asere wéerã,
 da'rawã'ñaco'terã weronojõ nicãrã niwũ.

Ni'cārōacārē āpērā mūsārē Jesucristo ye quetire werecā tū'orā, añurō ējōpeocārā niwũ. Tojo weerā ña'arō weesere yu'ruono'tjārā, añusere weewā'ña'a. Mūsā tojo weecā wācũgũ, yu'u Ō'acūrē e'catise o'o'o. ¹⁹ Mūsārē tū'omasĩcā uagu, masā na ucũwmasenojō me'rā were'e. Mūsā toduporopure ña'asere mūsā upure wiapecārā niwũ. Siape me'rā ña'arō weedojacārā niwũ. Ni'cārōacā pe'ere añusere wiarā, Ō'acūrē mūsā upure wiaya. Cũ me'rā nibutiarā, siape me'rā cũ uaro dia'cūrē weeya.

²⁰ Mūsā toduporopure ña'arō weewā'ñarā, ña'ase dutise doca níni'wũ yujupũ. Tojo weerā añurō weerouasato nirō marĩrō nicā'wũ. ²¹ Mūsā ña'arō wéerā, ¿ñe'enojō añusere bocari? Toduporopure mūsā ña'arō wee'quere wācūrā, ni'cārōacārē bopoyasa'a. Te ña'arō wee'que wapare pecame'epũ bu'iri da'reno'bopā. ²² Ni'cārōacārē majā marĩ ña'arō weesere yu'rūwetĩ'cārāpũ ni'i. Ña'arō weese doca niwe'e. Ō'acũ dutisere da'rawā'ñaco'terā ni'i. Te pũrĩcā añurō yapatisa'a. Marĩ, marĩ wiogu Ō'acũ me'rā ni'i. Siape me'rā cũ uaronojō wéerā, añuse, cũ tiropũ catinu'cũsere bocarāsa'a. ²³ Ña'arō wee'que wapare pecame'epũ bu'iri da'reno'o, wěrĩdojasere bocano'sa'a. Ō'acũ marĩrē wapamarĩrō o'ose pe'e catinu'cũatjere bocatje ni'i. Marĩ wiogu Jesucristo me'rā tere o'ogusami.

7

Omocã dũ'tese cjase queose ni'i

1 Acawererã, müsã Õ'acũ Moisére dutise cūu'quere masīsa'a. Marĩ catiri umucopu dia'cūrē te duti'quere yu'tisa'a. 2 Queose me'rã müsārē weregutī. Marĩrē duti'que a'tiro ni'i. Ni'cō omocã dũ'te'co co marãpu catiro ejatuaro cū nũmo nimo. Cũ wērīca be'ro na dũ'te'que pe'tia wa'asa'a. Co marãpu moogō tojasamo tja. 3 Co marãpu catimicã, apĩrē nũorēgō, ña'arō weego weesamo. Õ'acũ dutisere yu'rũnu'cãgō weesamo. Co marãpu wērīca be'ro pũrīcārē apĩrē nũorēcã, ña'ase mejēta ni'i. Õ'acūrē yu'rũnu'cātisamo.

4 Co marãpu wērī'caro weronojō marĩrē ni'cārōacārē a'tiro wa'a'a. Todũporopure Moisé duti'quere yu'tini'wũ yujupu. Jesucristo cū wērīcã, marĩ quē'rã wērī'cãrã weronojō wa'acãrã niwũ. Tojo weerã Jesucristo wērīse me'rã marĩ Moisé dutise doca ní'quere du'uno'wũ. Ni'cārōacārē Jesucristo wērī masãse me'rã cū yarã ni'i. Marĩrē Õ'acũ uaro weeato nígu, cū yarã sãjãcã weecu niwĩ. 5 Todũporopu marĩ tu'sasenojō ña'asere uaripejawu. Moisé duti'quere marĩrē cã'mota'acã, weeya nírōnojō wa'awu. Nipe'tise marĩ upupu nise me'rã marĩ ña'arō uaripejasere weewu. Te ña'asere wéerã, pecame'epu bu'iri da'reno'o, yapatidijabopã. 6 Todũporopu Moisé cū dutise doca níni'wũ yujupu. Ni'cārōacārē majã marĩ Jesucristo me'rã nírã, Moisé dutise doca niwe'e. Tere yu'rũweti'cãrãpu ni'i. Tojo weerã marĩ Espiritu Santu me'rã ape upu sãjã'a. Cũ weetamurō me'rã Õ'acũ uaro weesetimasĩ'i.

Añurõ weesĩrĩmigũ, ña'ase bu'iri põtēotisa'a nise ni'i

⁷ ¿To pũrĩcārē “Moisé duti'que ña'a ni'i”, nirāsari? Niwe'e. Te dutise marĩcāma, yu'u ña'agũ ni'i nisere masĩtibopā. Cũ dutise a'tiro ni'i. “Āpērā yere uoticā'ña”, ni'i. Te marĩcāma, yu'u te uosere “Ña'ase ni'i”, ni masĩtibopā. ⁸ Te dutise “Weeticā'ña” nimicā, yu'u pe'ere nipe'tise no'o uaro uaripejasere weeya nĩrõnojõ wa'awu. Dutise marĩcāma, “Ña'ase ni'i”, ni masĩno'ña marĩbopā.

⁹ Duporopu yu'u Moisé duti'quere sō'owaro masĩtigu, wācũque'tiro marĩrõ nicā'miwũ. “Añurõ weegũ ni'i”, ni wācũmiwũ. Be'ro te dutise masĩca be'ro na'irõ āpērā yere uoya nĩrõnojõ wa'awu. Yu'u ña'arõ wéegũ, “Ña'agũ ni'i”, ni tu'oña'wũ. ¹⁰ Marĩ Õ'acũ dutisere wéerā, añurõ nicā'bosa'a. Yu'u pe'e te dutise de'ro weepe'omasĩtigu, bu'iritigu tojawu. Te dutise masārē Õ'acũ me'rā añurõ tojacā weeboronojõ nĩrõ, yu'u pe'ere bu'iritigu tojacā weewu. ¹¹ Ña'ase yu'upure nĩrõ, Õ'acũ dutisere yu'rũnu'cācā weewu. Te ña'ase yu'ure nisoowioritique'awu. Tojo weegu yu'u te dutise niyucā, ña'arõ wéegũ, bu'iritigu tojawu. Õ'acũ me'rā a'pepũrĩgũ tojawu.

¹² Õ'acũ Moisére duti'que añuse warota ni'i. Diacjã wereme'rĩcā'a. Te dutise marĩ ye niatjere weetamu'u. ¹³ To pũrĩcārē Õ'acũ dutise añuse nimirõ, ¿de'ro weero marĩrē bu'iritirā tojacā weesari? Weetisa'a. Marĩ ña'ase wapa pe'e bu'iritirā tojasa'a. Tojo weero te dutise añuse

me'rã ña'asere “Ña'asetã ni'i”, ni masĩno'o. Tojo weerã marĩ ña'arõ wéerã, Õ'acũrẽ yu'rũnu'cãrã wee'e nírã, marĩrẽ cũ bu'iri da'reatje quẽ'rãrẽ masĩwũ.

¹⁴ Marĩ masĩ'i, Moisé cũ duti'quere Espiritu Santu me'rã Õ'acũta cũucu niwĩ. Tojo weero añuse dia'cũ ni'i. Marĩ pe'e ña'arã ëjãnu'cãtjãrã, ña'ase marĩpũre nise doca ni'i.

¹⁵ Yu'u, yu'u weesĩ'rĩsere weewe'e. Yu'u ne weesĩ'rĩtise pe'ere wee'e. Yu'u a'tere masĩtisa'a. De'ro weegu tojo weesasa'a.

¹⁶ Yu'u weesĩ'rĩtise pe'ere wéegu, a'tiro masĩ'i. “Õ'acũ dutise añusetã ni'i”, ni'i.

¹⁷ Yu'u mejẽta ña'arõ wee'e. Yu'ũpũre ña'ase niyuro, yu'ũre ña'arõ weecã wee'e.

¹⁸ Yu'u añurõ weesĩ'rĩmigũ, weepõtẽotisa'a. Tojo weegu a'tiro masĩ'i. Yu'ũpũre ne añuse marĩ'i.

¹⁹ Añuse yu'u weesĩ'rĩsere weeboronojõ o'ogu, ña'ase yu'u weesĩ'rĩtise pe'ere wee'e.

²⁰ Yu'u weesĩ'rĩtisere wéegu, yu'u basu mejẽta tojo wee'e. Yu'ũpũre ña'ase nise pe'e yu'ũre sũ'ori wee'e.

²¹ Tojo weero a'tiro wa'a'a yu'ũre. Yu'u añurõ weesĩ'rĩcã, ña'ase dia'cũ wa'awioriti'i. Ña'ase pe'e u'mutãque'a'a.

²² Yu'u basu pe'e Õ'acũ dutisere tũ'sayũ'ruami'i. ²³ Tojo nimicã, ña'ase yu'u upũpu nise pe'e ña'arõ weeduti'i. Yu'u wãcũse me'rã añurõ weesĩ'rĩ'i.

Ña'arõ wéegu, añurõ weebo'quere weetisa'a. Tojo weero ña'arõ weese yu'ũre wejeñe'ese weronojõ ni'i.

²⁴⁻²⁵ Ña'arõ weesere du'umasĩtigu, ña'abutiario tũ'oña'sa'a. ¿Noa yu'ũre te ña'asere, bu'iritigu tojacã weesere yu'rũweticã weesari? Õ'acũ

ni'cãta marĩ wiogu Jesucristo me'rã yu'ure yu'rũweticã weegusami. Tojo weegu Õ'acũrẽ e'catise o'o'o. Yu'u ucũ'quere a'tiro neonũ'cõ, wereguti. Yu'u basu Õ'acũ dutisere weesĩ'rĩmi'i. Tojo weesĩ'rĩmicã, ña'ase yu'ũpũre nise pe'e yu'ure ña'arõ sũ'ori wee'e.

8

Espíritu Santu weetamurõ me'rã Õ'acũ me'rã añurõ nita basio'o nise ni'i

¹⁻² Jesucristo marĩrẽ ña'arõ niseti'quere yu'rũweticã weecu niwĩ. Tojo weerã ni'cãrõacãrẽ marĩ Jesucristo yarã bu'iri da'reno'some majã. Espíritu Santu marĩrẽ Õ'acũ me'rã añurõ nicã weemi. Ni'cãrõacãrẽ Espíritu Santu dutisere wéerã, ña'arõ weewe'e. Tojo weerã pecame'epũ wa'asome. ³ Marĩ ña'arõ weerã niyucã, Moisé duti'que de'ro weepe'ota basiotipã. Moisé duti'que me'rã yu'rũmasĩwe'e. Õ'acũ pe'e yu'rũomasĩmi. Cũ marĩ ña'arõ wee'quere wẽrĩ wapayedutigũ cũ macũrẽ o'ócũ niwĩ. Cũ macũ marĩ ña'arõ weerã upũtiro weronojõ upũticũ niwĩ. Ti upũ me'rã wẽrĩgũ, ña'asere cõ'awapayepe'ocã'cũ niwĩ. ⁴ Tere cõ'agũ, marĩrẽ Õ'acũ dutiro weemasĩato nígũ, tojo weecu niwĩ. Marĩ ɥaro weesĩ'rĩsere weewe'e majã. Ni'cãrõacãrẽ Espíritu Santu tutuaro me'rã cũ ɥaro weeseti'i.

⁵ Marĩ ɥaro weesĩ'rĩsere weesetirã, marĩ ɥasenojõ dia'cũrẽ wãcũsa'a. Espíritu Santu me'rã nisetirã, cũ ɥasenojõ pe'ere weesa'a.

⁶ Marĩ ɥaronojõ dia'cũrẽ weesetirã, pecame'epũ

wa'arāsa'a. Espíritu Santu ñaronojō wéerā, marĩ ejeripō'rāpɸ añurō tɸ'oña'a. Tojo nicā Ō'acũ me'rā añurō catinu'cũcā'rāsa'a. ⁷ Marĩ ñaronojō dia'cūrē weesetirā, Ō'acũ me'rā a'pepūrĩrā weesa'a. Cũ dutiro ne weesĩ'rĩti, ne weemasĩtisa'a. ⁸ Marĩ ñaro weesetirā, Ō'acūrē e'caticā weemasĩtisa'a.

⁹ Marĩ ñaro weesĩ'rĩsere weetisa'a majā. Ni'cārōacārē Espíritu Santu marĩpɸre nimi. Tojo weerā cũ tutuaro me'rā cũ ñaronojō wee'e. Espíritu Santu marĩ me'rā niticā, cũ ñaro weetisa'a. Jesucristo yarā nitisa'a. ¹⁰ Marĩ ña'arō weese wapa marĩ upɸ boadijatji upɸ ni'i. Tojo boadijatji upɸ nimicā, Jesucristo marĩpɸre niyucā, Ō'acũ marĩrē “Añurā, bu'iri marĩrā nima”, ni ĩ'asami. Tojo weero marĩ upɸ boamicā, marĩ ejeripō'rā ɸ'mɸsepɸ catinu'cũcā'rōsa'a. ¹¹ Ō'acũ Jesucristo wērĩ'cɸpɸre masōcɸ niwĩ. Cúta tja Espíritu Santu marĩpɸre nicā, marĩ upɸ wērĩca upɸre masōgũsami. Espíritu Santu tutuaro me'rā tojo weegɸsami.

¹² Tojo weerā acawererā, marĩ Espíritu Santu cɸorā, cũ dutisere weerɸa'a. Marĩ ñaro weesĩ'rĩsenojō pe'ere weerɸasato niwe'e. ¹³ Marĩ ñaro weesetirā, pecame'epɸ bu'iri da're bajuriono'rāsa'a. Te ña'asere Espíritu Santu weetamurō me'rā weedu'urā pūrĩcā, catinu'cūrāsa'a.

¹⁴ Nipe'tirā Espíritu Santu wācũse o'osere weesiruturānojō Ō'acũ pō'rā nima. ¹⁵ Ō'acũ Espíritu Santu marĩrē o'ócɸ niwĩ. Tojo weerā ni'cārōacārē da'raco'terā na wiogɸre uirā

weronojō niwe'e. Marĩrē Ō'acũ pō'rã sãjãcã weesami. Tojo weerã cũ weetamurō me'rã marĩ Ō'acũrē “Pacũ”, nıması'i. ¹⁶ Espıritu Santu marĩ wãcũsepũ “Ō'acũ pō'rã nitoja'a”, ni tũ'oña'cã weemi. ¹⁷ Marĩ Ō'acũ pō'rã niyurã, cũ “Yũ'u pō'rãrē añuse o'ogũti” nı'quere ñe'erãsa'a. Jesucristo cũ pacũ o'oatjere ñe'egũsami. Marĩ quẽ'rã cũ me'rã tere ñe'erãsa'a. Marĩ ni'cãrōacãrē Jesucristo pi'etisere bu'ipejatamurã, be'ropũ cũ wiogũ nise quẽ'rãrē bu'ipejatamurãsa'a.

Ō'acũ marĩrē añurō weeatje cjase ni'i

¹⁸ Marĩ a'ti nucũcãpũ pi'eti'i, pi'etirã. Be'ropũ Ō'acũ marĩrē ı'musepũ añusere o'oatjere wãcũcãma, ni'cãrōacã marĩ pi'etise mejō niseacã ni'i. ¹⁹ Be'ro ni'cã nũmũ Ō'acũ “Ã'rã yũ'u pō'rã nima. Narẽ añuse o'ogũti”, nigũsami. Nipe'tise cũ wee'que ı'muarō cjase, a'ti turi cjase cũ tojo weeatjere masã apeyenojōrē ıputũ ĩ'ası'rĩrō weronojō co'tewapamo'o. ²⁰⁻²¹ Ne waropũre Ō'acũ wee'que añuse dia'cũ nicaro nımiwũ. Be'ro Adã Ō'acũrē yũ'rũnũ'cã'que bu'iri a'ti turi cjase doja wa'acaro niwũ. A'ti turi basu dojoticaro niwũ. Ō'acũ nırōnojōta dojocarõ niwũ. Tojo weerã wa'icũrã, yucũpagũ, nipe'tise a'ti turi cjase boadijasa'a. Tojo boadijamicã, be'ropũ añurō apogũsami tja. Ō'acũ ni'cã nũmũ besecũ niwĩ. Queoro ti nũmũ nicã, cũ pō'rãrē añurã waro wa'ato nıgũ ñucayugũsami. Apeye cũ wee'que quẽ'rãrē ñucayugũsami. Tojo weecã, cũ ne waropũ wee'caro weronojō añurō nırōsa'a tja. Boadijosome majã. ²² Marĩ

a'tiro masĩ'i. Ni'cãrõacãputa nipe'tise Õ'acũ cũ wee'que boadijasere pe'ticã ɯaro, pũrĩsere tũ'oña'rõ weronojõ tũ'oña'a. Ni'cõ numio wĩ'magũ wũago pũrise tũ'oña'rõ weronojõ tũ'oña'a. ²³ A'ti ɯmũco se'saro tere tũ'oña'we'e. Marĩ Espĩritu Santure cœorã wiori quẽ'rã pi'eti'i. Be'ropũ marĩrẽ dũcayuatjere ɯputu waro ñe'esĩ'rĩrã, pũrĩrõ tũ'oña'rõ weronojõ yucue'e. Marĩ Espĩritu Santure cœocã, nipe'tise Õ'acũ "O'oguti" ní'quere o'ogũsami. Be'ro Õ'acũ marĩrẽ, "Yũ'ũ põ'rã nima", nigũsami. Tócatero nicã, marĩrẽ ma'ma ɯpũ, ña'ase weetiri ɯpũre o'ogũsami. ²⁴ Marĩ Jesucristore ẽjõpeocã, marĩrẽ yũ'rũocũ niwĩ. Cũ marĩrẽ be'ropũ weeatjere co'te ẽjõpeo'o. Marĩ ĩ'a'quepũre de'ro weejã co'tenemobosau. ĩ'a'quepũre co'teno'ña marĩ'i. ²⁵ Marĩ ĩ'atise pũrĩcãrẽ co'te ẽjõpeorã, sojaro, caributiro marĩrõ co'teme'rĩcã'a.

²⁶ Marĩ aũsere weetutuatiťĩarã, Õ'acũrẽ "¿De'ro sẽrĩrõɯasari?" nímasĩtisa'a. Tere ĩ'agũ, Espĩritu Santu marĩrẽ weetamusami. Cũ basu marĩ ye niatjere Õ'acũrẽ sẽrĩbosasami. Cũ tere sẽrĩbosagũ, masã ucũta basiotise ɯserinojõ me'rã sẽrĩsami. ²⁷ Õ'acũ ɯaronojõta Espĩritu Santu marĩrẽ, cũ yarãrẽ sẽrĩbosasami. Tojo weegũ Õ'acũ nipe'tise marĩ wãcũsere ĩ'abesepe'ogũ, Espĩritu Santu marĩrẽ sẽrĩbosasere masĩsami.

²⁸ Õ'acũ marĩrẽ cũ ɯaro weeato ní'gũ besecũ niwĩ. Tojo weerã marĩ a'tiro masĩ'i. Marĩ cãrẽ mairãrẽ weetamunu'cũcã'sami. Nemorõ cũ weronojõ wa'acã ɯagũ nipe'tise marĩrẽ

wa'asere añurõ yapaticã weesami. ²⁹ Õ'acũ ne waropure ï'abesenu'cõto jagupũ “Ã'rã yu'u põ'rã nirãsama”, nicu niwĩ. Cũ macũ weronojõ nisetiatio nígũ tojo weecu niwĩ. Tojo nicã cũ macũrẽ “Nipe'tirã cũrẽ ãjõpeorã masã ma'mi niato”, nicu niwĩ. ³⁰ Duporopũ Õ'acũ marĩrẽ cũ yarã niato nígũ beseyutojacu niwĩ. Besetoja, cũ põ'rã sãjãcã weecu niwĩ. Be'ro “Bu'iri marĩrã, añurã nima”, nicu niwĩ. Marĩ tojo nino'rãrẽ u'musepu cũ weronojõ nisetiã weegusami.

³¹ Marĩ tere masĩrã, ¿ñe'enojõ ninemobosari? Õ'acũ marĩrẽ weetamuyucã, ãpẽrã marĩrẽ ña'arõ weemicã, wãcũque'tiwe'e. Marĩrẽ na ña'arõ weedojamasĩtisama. ³² Õ'acũ cũ macũ waromarĩcãrẽ o'ócũ niwĩ. Ne “O'osome” nitiguta, marĩ nipe'tirã ye niatjere wẽrĩbosadutigu tojo o'ócũ niwĩ. Apeyepũma tjãсами majã. De'ro weecju cũ macũ Jesucristore marĩrẽ o'o'cu nimigũ, apeye nipe'tisere o'otibosabe. O'ogusami. ³³ Õ'acũ cũ bese'cãrãrẽ ne ni'cũnojoõputa masã besewaropũ weresãrõ weronojõ “Ã'rã ña'arã nima”, nita basiowe'e. Õ'acũ cũ basuta “Ã'rã bu'iri marĩma” nigũsamigu. ³⁴ Ne ni'cũ “Ã'rãrẽ bu'iri da'reroa'a”, nímasĩtisami. A'tiro ni'i. Jesucristota marĩrẽ wẽrĩbosacu niwĩ. Wẽrĩtoja, masãcu niwĩ. Ni'cãrõacã cũ pacu diacjũ pe'e wiogu dujiri cũmurõpu marĩ ye niatjere sẽrĩbosagu weesami. Tojo weegu ne ni'cũ marĩ Õ'acũ bese'cãrãrẽ “Bu'iri da'reroa'a”, nímasĩtisami. ³⁵ Jesucristo marĩrẽ ma'isere ne ni'cũnojoõ cã'mota'amasĩtimi. Marĩ

pi'eticã, marĩ diasaro tu'oña'cã, ãpērã ña'arõ weequenu'cõcã, Jesucristo ma'inu'cũcã'sami. Tojo nicã ba'ase moocã, su'ti moocã, wiose wa'tero nicã, ãpērã marĩrẽ wějēcã, Jesucristo marĩrẽ ma'inu'cũsami. ³⁶ Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ nĩrõnojõta Õ'acũ yarãrẽ a'tiro ni'i: Mũ'urẽ ejõpeose bu'iri mũmucorinũcũ ãpērã ũsãrẽ wějětawioro ni'i.

Ovejare wějērãtirã aperopũ miarã weronojõ ũsãrẽ weema, tojo ni ojano'caro niwũ.

³⁷ Marĩ ña'arõ yũ'rurã, Jesucristo marĩrẽ ma'igũ weetamuse me'rã nipe'tise ña'asere docaque'acã weemasĩsa'a. Tojo nicã cũ weetamuse me'rã nemorõ wãcũtutuanemomasĩ'i.

³⁸ Yũ'ũ a'tere “Diacjãta nirõ wee'e”, ni'i. Õ'acũ marĩrẽ ma'isere ne apeyenojõ cã'mota'amasĩtisa'a. Wěrĩse, catise cã'mota'amasĩtisa'a. Tojo nicã Õ'acũrẽ wereco'terã mũ'mũsecjãrã, wãtĩa, na wiorã Õ'acũ marĩrẽ ma'isere cã'mota'amasĩtisama. Apeye quẽ'rã ni'cãrõacã nise, be'ropũ niatje ne cã'mota'amasĩwe'e. ³⁹ Tojo nicã mũ'mũarõpũ cjase, mũ'cũarõpũ cjase, Õ'acũ wee'quenojõ quẽ'rã ne Õ'acũ marĩrẽ ma'isere cã'mota'amasĩwe'e. Õ'acũ marĩ wiogu Jesucristo yarã niyucã, marĩrẽ ma'inu'cũsami.

9

Israe curuacjãrã ye queti ni'i

¹⁻³ Yũ'ũ acawererã Israe curuacjãrã Jesure ejõpeoticã, ña'abutiario ejeripõ'rãtigũcoro. Ya curuacjãrã Jesucristore ejõpeocã mũagu,

na pecame'epu bu'iri da'reno'bo'quere ducayusi'rīgũ, yu'u pe'e wapayebosasĩ'rĩmi'i. Yu'u tojo weegu Jesucristore ne ĩ'anemotibosa'a majã. Yu'u Jesucristore ějõpeotjĩagũ, nisoowe'e. Diacjũ tere were'e. Espĩritu Santu quẽ'rã yu'u nisere “Diacjũta ni'i”, nisami. ⁴ Israe curuacjãrã Israe wãmetigu pãrãmerã nituriarãpu nima. Õ'acũ yu'u põ'rã niato nígũ narẽ besecu niwĩ. Cũ na me'rã nígũ, cũ tutuasere, cũ asistesere narẽ ĩ'ocu niwĩ. “Yu'u musã wiogu ni'i. Musã, yá curuacjãrã ni'i”, nicu niwĩ. Narẽ añurõ nisetimasĩato nígũ cũ dutisere Moisére cũucu niwĩ. Narẽ Õ'acũ wi'ipu cãrẽ ějõpeosere cũucu niwĩ. Õ'acũ narẽ “Musã pãrãmerã nituriarãrẽ añurõ weeguti”, nicu niwĩ. ⁵ Ũsã ñecũsumua Israe curuacjãrã nimu'tã'cãrã pãrãmerã nituriarãpu ni'i. Abrahã, Isaa, Jacob, cũ põ'rã doce pãrãmerã nituriarãpu ni'i. Jesucristo quẽ'rã masũ niyugu, ti curuapu bajuasirutugu, Israe curuacjũ na acaweregu nicu niwĩ. Cũ Õ'acũ nimi. Nipe'tise yu'rũoro nimi. Cãrẽ “Mu'u añuyu'ruagu ni'i” ni, e'catise o'onu'cũcã'rõua'a. Tojota weerua'a.

⁶ Õ'acũ Israe curuacjãrãrẽ añurõ weemicã, pãjãrã cãrẽ ějõpeotima. Na ějõpeoticã, “Õ'acũ Israe curuacjãrãrẽ ‘Añurõ weeguti’ ní'quere weetimi”, nigũ mejẽta wee'e. Õ'acũ cũ ní'quere queoro weemi. A'tiro ni'i. Nipe'tirã Israe pãrãmerã nituriarã Õ'acũ põ'rã nitima, nisĩ'rĩrõ wee'e. ⁷ Õ'acũ Abrahãrẽ “Mu'u pãrãmerã nituriarãrẽ añuse o'oguti”, nicu niwĩ. Cũ

tojo ní'quere nipe'tirã Abrahã pãrãmerã nituriarã ñe'etisama. Õ'acũ Abrahãrẽ a'tiro nicu niwĩ: “Isaa pãrãmerã nituriarã dia'cũ mu'u pãrãmerã waro nirãsama.” ⁸ A'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e. Nipe'tirã Abrahã ya curuapũ bajuasiruturã, Õ'acũ põ'rã nitima. Õ'acũ cũ “Añuse weeguti” ní'quere ëjõpeorã, Õ'acũ põ'rã nima. Náta Abrahã pãrãmerã waro nima. ⁹ Õ'acũ Abrahãrẽ ní'que a'tiro nicaro niwũ: “Ape cũ'ma a'tocateronojõ a'tiguti tja. Titare Sara macütitojagosamo”, nicu niwũ.

¹⁰ A'te dia'cũ niwe'e. Apeye totá nemoquejo'o. Na macũ Isaa bucua, be'ro Rebecare numoticu niwĩ. Be'ro co nijĩpaco nirĩ curare Õ'acũ co quẽ'rãrẽ ucũcu niwĩ. Co põ'rã su'rua'cãrã, Isaa ni'cũ põ'rãta nicãrã niwã. ¹¹⁻¹² Na bajua añuse, ña'asere weese dũporo Õ'acũ ni'cũrẽ beseyutojacu niwĩ. Tojo weese me'rã Õ'acũ cũ uaro besesere ï'ocu niwĩ. Cũ no'o besesĩ'rĩrãrẽ besesami. Na weesere ï'agũ mejëta, besesami. Tojo weegu Rebecare nicu niwĩ: “Masã ma'mi cũ acabijire da'raco'tegu sãjãgũsami.” ¹³ A'te Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpu nĩrõnojo'ta queoro ni'i. “Jacore besewu. Esaú pe'ere besetiwu”, nicu niwĩ Õ'acũ.

¹⁴ To pũrĩcãrẽ marĩ ¿de'ro pe'e nirãsari? “Õ'acũ ni'cũrẽ apĩ yu'ruoro besegu, queoro weetimi”, ¿nirãsari? Niwe'e. ¹⁵ A'tiro pe'e ni'i. Dũporopu Õ'acũ Moisére a'tiro nicu niwĩ: “No'o yu'u pajaña'sĩ'rĩgũrẽ pajaña'gũti”, nicu niwĩ.

¹⁶ Tojo weerã marĩ masĩ'i. Õ'acũ basu cũ pa-

jaña'sĩ'rĩrãrẽ pajaña'sami. Masã pajaña'duticã mejêta pajaña'sami. Tojo nicã añurõ weese wapa mejêta pajaña'sami. ¹⁷ Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ Õ'acũ cũ ní'quere a'tiro ojano'wũ. Duporocjũpũ Egipto dutigũ wiogũ faraõrẽ a'tiro nicũ niwĩ: “Yũ'ũ tutuasere mũ'ũ me'rã ĩ'ogũti nígũ, mũ'urẽ wiogũ sõrõwũ. Nipe'tirocjãrã yũ'ũ tutuagũ nisere masĩdutigũ tojo weewũ”, nicũ niwĩ Õ'acũ. ¹⁸ Tojo weegũ Õ'acũ no'o cũ pajaña'sĩ'rĩrãrẽ pajaña'sami. No'o ejeripõ'rã butĩrãrẽ ejeripõ'rã buticã weesami. Na ñaro nemorõ ña'arõ weeato nígũ tojo weesami.

¹⁹ Yũ'ũ tojo nisere tu'orã, mũsã a'tiro nibosa'a: “Õ'acũ cũ basuta ejeripõ'rã buticã weemigũ, ¿de'ro weegũ masãrẽ ‘Bu'iritirã nima’, nisari? Õ'acũ weesĩ'rĩsere cã'mota'ata basiowe'e”, nibosa'a. ²⁰ Niwe'e. Mũsã tojo busurãnojõ masã ni'i. Õ'acũ mũsãrẽ wee'cũre ye'suticã'rõũa'a. Sutuwũ yéecaru tirũ yee'core “¿De'ro weeacjo yũ'ũre a'tiro bajutjũ yeeri?” nímasĩtisa'a. ²¹ Di'i yeeri masõ co ñaro yeemasĩsamo. No'o sutuwũ añutjũ bosenuũ nicã co miiwĩrõatjũre yeemasĩsamo. Aperũ quẽ'rãrẽ mejõ nitjũ no'o ñaro co cõoatjũre yeemasĩsamo.

²² Masã ña'arõ weecã, Õ'acũ cũ bu'iri da'reatjere, cũ tutuasere narẽ masĩcã ñacũ niwĩ. Tojo weegũ cũrẽ uarosãjãcã wee'cãrãrẽ, cũ bu'iri da're bajurioajãrẽ tojo ĩ'acã'cũ niwĩ yujupũ. ²³ Marĩrẽ, cũ pajaña'rã pe'ere cũ añubutiario nisetisere, cũ tutuasere masĩcã ñacũ niwĩ. Duporopũ marĩrẽ cũ weronojõ añurã niato nígũ, tojo nicã cũ tutuasere cõoato nígũ

beseycu niwĩ. ²⁴ Tojo marĩrẽ besegu, ni'cãrẽrã judío masã wa'teropu nirãrẽ, ãpẽrã judío masã nitirãrẽ beseducawaanu'cõcu niwĩ. ²⁵ Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpu dũporocjũpu Osea Õ'acũ ye quetire weremu'tãrĩ masũ judío masã nitirã ye cjase Õ'acũ ucũ'quere a'tiro ojacu niwĩ:

Yarã masã nitimi'cãrãrẽ “Yarã masã nima”, nigũsa'a.

Yu'u ma'itimi'cãrãrẽ “Yu'u mairã nima”, nigũsa'a.

²⁶ “Musã, yarã mejeta ni'i” nino'ca di'taputa tja narẽ “Õ'acũ catinu'cũgũ põ'rã nima”, nino'rõsa'a, ni ojacu niwĩ Osea.

²⁷ Israe curuacjãrã ye pe'ema Isaía a'tiro ojacu niwĩ:

Israe põ'rã nucũporo dia pajiri maa sumutopu nise weronojõ pãjãrã nimirã, pejetirãcã yu'ruono'rãsama.

²⁸ Õ'acũ cã ní'caronojõta cã ucũ'quere queoro weegusami.

Tere wéegu, sojaro me'rã a'ti nucũcãcjãrãrẽ bu'iri da'regusami, nicu niwĩ.

²⁹ Cũ Isaíata apeye ojamu'tãcu niwĩ tja:

Õ'acũ nipe'tise bu'ipu nigũ marĩ pãrãmerãrẽ pejetirãcã du'aticãma, dũporocjãrãpu Sodoma, Gomorracjãrãrẽ weronojõ pe'odijobopĩ.

Tojo weecã, marĩ ya curua marĩbosa'a majã, ni ojacu niwĩ.

³⁰ To pũrĩcãrẽ ¿de'ro nirõuati? A'tiro ni'i. Judío masã nitirã Õ'acũ me'rã na añurõ niatjere a'maticãrã niwã. Tere a'matimirã, Jesucristore

ẽjõpeose me'rã bocacãrã niwã. Na ẽjõpeocã, Õ'acũ narẽ “Añurã, bu'iri marĩrã nima”, ni ï'acu niwĩ. ³¹ Judío masã pe'e Moisé dutise me'rã Õ'acũ me'rã añurõ nisĩ'rĩcãrã nimiwã. Tojo wãcũmirã, Moisé duti'quere weeticãrã niwã. Tojo weerã Õ'acũ me'rã añurõ niticãrã niwã. ³² ¿De'ro weerã Õ'acũ me'rã añurõ nitipari? A'tiro ni'i. Jesucristore ẽjõpeose me'rã mejõta Õ'acũ me'rã añurõ nisĩ'rĩcãrã nimiwã. Na basu weetutuase me'rã pe'e tojo nisĩ'rĩcãrã niwã. Tojo weerã Õ'acũ cõu'cu Jesucristore ẽjõpeotirã Õ'acũ tiropu wa'asome. ³³ Tojo weero Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpu oja'que queoro wa'acaro niwũ. A'tiro ojano'caro niwũ Õ'acũ macũrẽ: Ni'cãgã ùtãgã dupogu weronojõ ni'cũrẽ Jerusalẽpũre dupoguti. Tigapu ù'tayuria buruque'arã weronojõ yu'ũ dupo'cũre ẽjõpeotirã, bu'iri da're bajuriono'rãsama. Cũrẽ ẽjõpeorã pe'e “Mejõ waro ẽjõpeocãti”, nisome, ni ojano'caro niwũ.

10

¹ Acawererã, Israe curuacjãrãrẽ na yu'ruono'cã pũrõ ùasã'a. Tojo weegu uputu Õ'acũrẽ sẽrĩbosa'a. ² Na Õ'acũ ùaro añurõ weesĩ'rĩmima. Tojo weesĩ'rĩmirã, añurõ tu'omasĩnu'cõpe'otima. ³ Õ'acũ marĩrẽ Jesucristore ẽjõpeose me'rã “Añurã nima”, nisami. Cũ tojo nisere ẽjõpeosĩ'rĩtirã, judío masã pe'e na basu weetutuase me'rã añurã nisĩ'rĩmisama. Tojo weerã Õ'acũ cã “Weeya”

ni'quere weetisama. ⁴ Dyporopu Moisé oja'quepu “Õ'acũ cũ bese'cu masã ña'arõ wee'quere yu'rũogusami”, ni ojano'caro niwĩ. Jesucristota nipe'tise Moisé cũ duti'quere weetu'ajanu'cõpe'ocu niwĩ. Tojo weerã Jesucristore ëjõpeose me'rã dia'cũ Õ'acũ me'rã añurõ nita basio'o. Cãrẽ ëjõpeocã, Õ'acũ “Añurã, bu'iri marĩrã nima”, ni ï'asami.

⁵ Moisé dutise me'rãma Õ'acũ ï'orõpu bu'iri marĩrã nidutisere Moisé a'tiro ojacu niwĩ: “Nipe'tise te duti'quere weepe'ogu Õ'acũ me'rã ninu'cũcũsami”, nicu niwĩ. ⁶ Ëjõpeose me'rã pe'ere Õ'acũ ï'orõpu bu'iri marĩrã nidutise a'tiro ni'i. Marĩ Jesucristore ëjõpeocã, Õ'acũ marĩrẽ “Añurã, bu'iri marĩrã nima”, ni ï'asami. Moisé tere a'tiro ojacu niwĩ: “Õ'acũ bese'cure marĩrẽ yu'rũodutirã u'musepu mujãa, cãrẽ pijidijatiroua'a', ni wãcũticã'ña. ⁷ Tojo nicã ‘Wẽrĩ'cãrã nirõpu ni'cũ dijaa, Õ'acũ bese'cure pijimujãatiroua'a', ni wãcũticã'ña”, nicu niwĩ Moisé. Marĩ basu weetutuase me'rã tere weeta basiowe'e. Jesucristo u'musepu ní'cu dijatitajacu niwĩ. Tojo nicã, wẽrĩ'cãrã nirõpu ni'cu masãmujãatititajacu niwĩ. ⁸ Õ'acũ ye queti ojaca pũrĩpu te cjasere a'tiro ni'i: “Õ'acũ ye queti tu'ota basio'o. Tereta ucũ'u. Marĩ tere ëjõpeotoja'a”, nicu niwĩ Moisé. Ësã te queti Jesucristore ëjõpeoroua'a' nise quetireta were'e. ⁹ Marĩ a'tiro wéerã, yu'rurãsa'a. “Jesucristo marĩ wiogu nimi” nĩrã, “Õ'acũ Jesucristo wẽrĩ'cupure masõcu niwĩ” ni ëjõpeorã, yu'rurãsa'a. ¹⁰ Marĩ

Jesucristore ějōpeocā, Ō'acũ marĩrē “Añurā, bu'iri marĩrā nima”, nimi. Marĩ cūrē ějōpeosere āpērārē were'e. Te me'rā yu'rurāsa'a.

¹¹ Ō'acũ ye queti ojāca pūrĩpu a'tiro ojano'caro niwũ: “Ne ni'cũ cūrē ějōpeogũ ‘Mejō warota cūrē ějōpeocāti’, nisome”, nino'caro niwũ.

¹² Ō'acũ nipe'tirārē ni'cārōnojō ĩ'asami. Judío masārē, judío masā nitirārē ne ducawaanũ'cōse marĩ'i. Ō'acũ nipe'tirā wiogũ ni'cũta nimi. Nipe'tirā cūrē ějōpeose me'rā sērĩrārē peje o'oyu'rũo o'ogusami. ¹³ Ō'acũ ye queti ojāca pūrĩpu a'tiro ojano'wũ: “Nipe'tirā no'o Ō'acūrē na ña'arō wee'quere acobojose sērĩrānojō yu'rũono'rāsama. Narē bu'iri da'reesome”, niwũ.

¹⁴ Tojo nimicā, Jesucristore ějōpeotirā ¿de'ro wee acobojose sērĩbosabau? Cũ ye quetire tu'otimirā, ¿de'ro wee na ějōpeobosabau? ¿Narē wererā marĩcā, de'ro na te quetire tu'obosabau? ¹⁵ Ō'acũ weredutigũ o'óticā, āpērārē wererā wa'atibosama. Ō'acũ ye queti ojāca pūrĩpu nírōnojōta a'tiro ni'i: “Āpērā marĩrē ejerisājāse queti, añuse quetire miiejacā, pūrō e'cati'i”, ni ojano'o.

¹⁶ A'te añuse quetire pājārā tu'omirā, nipe'tirā Israe curuacjārā ějōpeotima. Isaía cũ oja'caronjōta a'tiro ni'i: “Ō'acũ, ũsā wiogũ, ũsā weresere pejetirācā ějōpeoma”, ni ojacu niwĩ. ¹⁷ Jesucristo ye quetire werecā, masā tere tu'oma. Te quetire tu'óca be'ro ějōpeoma.

¹⁸ Yu'u musārē sērĩtiña'gũti: ¿Israe curuacjārā tu'omirĩba te quetire? Tu'opā. Ō'acũ ye queti

ojáca pūrīpū a'tiro ojano'wū:
 Na werese quetire nipe'tirocjārā
 tū'obi'acā'sama.

Na werese a'ti ūmūco nipe'tiropū bususe'sasa'a.

¹⁹ Mūsārē sērītiña'nemogūti tja. ¿Israe curu-
 acjārā añuse quetire tū'omirā, tū'omasīwetine?
 Tū'omasīcārā nimiwā. Yū'ū tere ninemogū,
 Moisé cū ní'quere weremū'tāgūti. Ō'acū
 ucū'quere a'tiro nicū niwī:

Yarā masā mejētare yū'rūoguti.

Tojo narē weecā, mūsā doerāsa'a.

No'o mūsā “Tū'omasītima” nirārē yū'ū yū'rūocā,
 mūsā uarāsa'a, ni ojacū niwī Moisé.

²⁰ Be'ro Isaía quē'rā Ō'acū cū ucū'quere “To
 nibosaū” nirō marīrō ninemopeocū niwī:

Ne a'mati'cārā pe'e yū'ūre bocaco'tecā'ma.

Yū'ū nisetisere yū'ūre sērītiña'ti'cārā pe'ere
 ī'owū, tojo ni ojacū niwī Isaía.

²¹ Israe curuacjārā pe'ere Isaía Ō'acū ucū'quere
 a'tiro nicū niwī: “Ūmūcorita yóacā, narē pōtērī
 ñe'egūti nígū, omocārī sēmīwū. Na tū'oti,
 yū'rūnū'cāsepījarārē tojo weemīwū”, ni oja-
 turiacū niwī Isaía.

11

*Ni'cārērā Israe curuacjārārē Ō'acū bese'que
 ni'i*

¹ Mūsārē sērītiña'nemogūti tja. ¿Ō'acū Is-
 rae curuacjārā yū'rūnū'cā'cārārē, yarā masā ni-
 some majā nígū, cō'awā'cāpari? Cō'awā'cāticū
 niwī. Yū'ū quē'rā Israe curuacjū ni'i. Abrahā
 pārāmi nituriagū Benjamí ya curuacjū ni'i.

² Dɔporopu cũ yarã masã niato nígu Õ'acũ Israe curuacjãrãrẽ besecu niwĩ. Tojo weegu narẽ cõ'aticu niwĩ. Musã masĩsa'a Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masũ Elía cũ ní'quere. Cũ Õ'acũpũre “Israe curuacjãrã bu'iri cõoma”, nicu niwĩ. A'tiro nicu niwĩ: ³ “Wiogu, Israe curuacjãrã mu'u ye queti weremu'tãrĩ masãrẽ wẽjẽcãrã niwã. Mu'urẽ ñubuepeorã, wa'icurã ãjũamorõpeosere weestedijocãrã niwã. Yu'u ni'cũta du'sa'a mu'urẽ ãjõpeogu. Yu'u quẽ'rãrẽ wẽjẽsĩ'rĩrã, a'marã weema”, nicu niwĩ Elía. ⁴ Cũ tojo nicã tu'ogu, Õ'acũ cũrẽ yu'ticu niwĩ: “Na tojo weemicã, siete mil masã yarãrẽ du'apu. Na Baal wãmetigu queose yee'quere ne ãjõpeotima”, nicu niwĩ Õ'acũ. Tojo weerã marĩ masĩ'i. Õ'acũ cũ yarã masãrẽ cõ'awã'cãtisami. ⁵⁻⁶ Õ'acũ Elía nícatero masãrẽ bese'caro weronojõ ni'cãrõacã quẽ'rãrẽ pejetirãcã Israe curuacjãrãrẽ besesami. Na weesere ã'agũ mejẽta, besecu niwĩ. Narẽ pajaña'gũ besecu niwĩ. Na añurõ wéeca be'ro narẽ besegu, pajaña'gũ mejẽta weebopĩ. Na weetutua'que wapa nibopã.

⁷ A'tiro ni'i. Nipe'tirã Israe curuacjãrã Õ'acũ me'rã añurõ nisĩ'rĩmicãrã niwã. Tojo nisĩ'rĩmirã, nipe'tirã cũ me'rã añurõ niticãrã niwã. Cũ bese'cãrã pũrĩcã cũ me'rã añurõ nicãrã niwã. Æpẽrã cũrẽ ãjõpeotitjĩarã o'meperi marĩrã, tu'otirã weronojõ tojacãrã niwã. ⁸ Tere ucũrõ, Õ'acũ ye queti ojaca pũrĩpu a'tiro ojano'wũ: “Õ'acũ cũrẽ ãjõpeotirãrẽ cũ yere tu'omasĩticã weecu niwĩ. Narẽ caperi ã'atirã,

tojo nicã o'meperi tã'otirã weronojõ wa'acã weecũ niwĩ. Téé a'tiro nicãpũ quẽ'rãrẽ nidecoti'i yujupũ”, ni ojano'wũ. ⁹ Davi quẽ'rã Õ'acũrẽ a'tiro ucũcũ niwĩ:

Israe curuacjãrã na bosenũmũrĩ weewũase me'rã ña'arõ weema.

Na tojo weecã Ì'agũ, narẽ bu'iri da'reya.

¹⁰ Narẽ tã'omasĩtirã weronojõ, Ì'atirã weronojõ wa'acã weeya.

Peje nũcũse wũarã, sũcũa wejenu'arõ weronojõ pi'eticã weeya, nicũ niwĩ Davi.

Judío masã nitirãrẽ yũ'rũo'que ni'i

¹¹ Apeye mũsarẽ ninemogũti tja. Judío masã Jesucristore ãjõpeoticã, Õ'acũ narẽ cõ'abutiaticũ niwĩ. Na Õ'acũrẽ yũ'rũnũ'cãcã, judío masã nitirã pe'ere yũ'rũogũti nígũ, tojo weecũ niwĩ. Õ'acũ narẽ añurõ weesere Ì'arã, judío masã ùsã quẽ'rã tojota ùasa'a, ni Ì'acũudutigũ tojo weecũ niwĩ. ¹² Judío masã na Jesucristore ãjõpeoticã, ãpẽrã a'ti nucũcãcjãrãrẽ añurõ wa'acaro niwũ. Judío masã Õ'acũ “Yũ'u põ'rãrẽ añuse o'ogũti” ní'quere ñe'eticãrã niwã. Judío masã nitirã pe'e ñe'ecãrã niwã. Judío masã quẽ'rã Jesucristore ãjõpeocã, nipe'tirã a'ti nucũcãcjãrãrẽ añurõ wa'arosa'a.

¹³ Ni'cãrõacãma judío masã nitirã se'sarore weregũti. Jesucristo yũ'ũre mũsã judío masã nitirãrẽ cũ ye quetire weredutigũ cũuwĩ. Tojo weero yũ'u Ì'acã, yũ'u da'rase mejõ nise mejõta ni'i. ¹⁴ Apetero weegũ yũ'u acawererã judío masãrẽ doecã weebosa'a. Õ'acũ mũsarẽ añurõ weesere Ì'arã, na quẽ'rã Jesucristore

ējōpeobosama. Ējōpeorā, yu'ruono'rāsama.
 15 Ō'acū judío masā cūrē ējōpeotirārē cō'acā,
 āpērā pe'e cū yarā sājācārā niwā. Judío masā
 pe'e cūrē ējōpeocā, añuyu'ruarosa'a. Masā
 wērī'cārāpu masōno'cārā weronojō nirōsa'a.

16 Queose me'rā musārē wereguti. Pā wéeca
 be'ro ni'cāgā Ō'acūrē o'ocā, nipe'ticjapū Ō'acū
 ye tojasa'a. Yucugū quē'rā tojota ni'i. Tigu
 nu'cōrī Ō'acū ye nicā, te dūpuri quē'rā Ō'acū ye
 ni'i. Marī ñecūsumua Abrahā, Isaa, Jacob tigu
 nu'cōrī weronojō Ō'acū yarā nima. Tojo weerā
 marī cū pāramerā nituriarā mejārōta “Ō'acū
 yarā nima”, ni ĩ'ano'sama.

17 Ni'cārērā judío masā olivogu dūpucjārā
 waro weronojō nima. Āpērā ni'cārērārē te
 dūpurire dūtecō'a'caro weronojō Ō'acū judío
 masārē cō'acū niwī. Be'ro te dūpuri ní'caropū
 apegū olivo nūcūcjū dūpurire pī'rīwā'dutigū
 topū yeje dū'reō'osami. Tojo weero tigu casero
 wī'tāse me'rā nūcūcjū añurō pī'rīwā'rōsa'a. Tojo
 wee'caro weronojō wa'acaro niwū musā judío
 masā nitirārē. Ō'acū musārē cū yarā sājācā
 weecu niwī. Musā judío masā niwe'e. Tojo
 nitimirā, nipe'tise Ō'acū Abrahā pāramerā ni-
 turiarārē “Añuse o'oguti” ní'quere ñe'erāsa'a.
 18 Tojo wa'a'a nīrā, “Ēsā judío masā nemorō
 añuyu'rūnū'cā'a”, niticā'ña. Ō'acū masārē
 yu'rūose na me'rāta dū'pocāticaro niwū. Musā
 ñecū me'rā mejēta dū'pocāticaro niwū.

19 Musā a'tiro nibosa'a: “Ni'cārē ña'ase
 dūpuri dūtecō'ano'caro niwū. Apeye dūpuri

yejeducayuno'rōtiro tojo weeno'caro niwũ”, nibosa'a. “Te weronojō ũsã judío masã nitirãrē Õ'acũ yarã wa'ato níguũ judío masã pe'ere cõ'acũ niwĩ”, nibosa'a. ²⁰ Tojota ni'i, nirõ. Na ãjõpeotise ye bu'iri cõ'ano'cãrã niwã. Mũsã quẽ'rã Õ'acũrẽ ãjõpeoticã, yã'rũono'ña marĩbopã. Mũsã ãjõpeose me'rã dia'cũ cũ yarã sãjãcãrã niwũ. Tojo weerã “Ũsã judío masã yã'rũoro ni'i”, ni wãcũticã'ña. Ũsã quẽ'rãrẽ cõ'arĩ nĩrã, Õ'acũrẽ wiopesase me'rã tu'oña'ña. ²¹ Judío masã Õ'acũ yarã nimũ'tã'cãrã nimiwã. Na ãjõpeoticã, Õ'acũ narẽ cõ'acũ niwĩ. Cũ judío masãrẽ olivo nimũ'tã'que dupũrĩre dutecõ'a'caro weronojō weecũ niwĩ. Mũsã judío masã nitirã quẽ'rãrẽ cãrẽ ãjõpeoticã, tojota weegũsami. ²² Õ'acũ pajaña'sere, tojo nicã tutuaro me'rã cũ bu'iri da'resere wãcũña. Cũrẽ ãjõpeotirãrẽ bu'iri da'resami. Mũsã pũrĩcãrẽ pajaña'gũ, añurõ weesami. Mũsã cãrẽ ãjõpeonu'cũcã, tojo weegũsami. Mũsã weeticã, cũ ña'ase dupũri cõ'a'caro weronojō mũsã quẽ'rãrẽ cõ'agũsami. ²³ Cõ'ano'cãrã judío masã Jesucristore ãjõpeocã, na quẽ'rãrẽ añurõ weegũsami. Narẽ apaturi tigupũta tja mejã dupũri yeje du'reõ'o'caro weronojō weegũsami. Cũ yarã sãjãcã wéégũ, tojo weegũsami. Õ'acũ tere weemasĩmi. ²⁴ Mũsã judío masã nitirã nũcũpũ nicjũ olivo weronojō ni'i. Tojo nimicã, Õ'acũ cũ yarã sãjãcã weecũ niwĩ. Judío masã pũrĩcã Õ'acũ besemũ'tã'cãrã waro nima. Olivogũ warore ote'cũ weronojō nima. Tojo

weerã musã Õ'acũ yarã sãjãcã, judío masãpua tãjsama.

Judío masãrẽ yu'rũoatje ni'i

²⁵ Acawererã, todũporopũ masĩno'ña marĩ'quere masĩcã ɯa'a. Ɔsã judío masã yu'rũoro masĩyu'rũnũ'cã'a nirĩ nígu, tojo nigũti. Pãjãrã judío masã Jesucristore ẽjõpeotini'ma yujupũ. Na o'meperi tũ'otirã weronojõ nima. Õ'acũ “Judío masã nitirã ticurã ẽjõpeorãsama” ní'caronojõta na ẽjõpeoca be'ropũ judío masã ẽjõpeorãsama. ²⁶ Tojo wa'acã, nipe'tirã judío masã yu'rũono'rãsama. Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ judío masã na yu'rũatjere a'tiro ojano'wũ:

Masãrẽ yu'rũoacjũ judío masũ Jerusalẽ wãmetiri macãpũre etagũsami.

Jacob pãrãmerã na ña'asere cõ'agũsami.

²⁷ “Narẽ ña'asere acobojocã, queoro wa'arosa'a yu'ũ todũporopũ ní'que”, nicũ niwĩ Õ'acũ, ni ojano'caro niwũ.

²⁸ Jesucristore ẽjõpeotitjãrã, pãjãrã judío masã Õ'acũrẽ ï'atu'tirã weronojõ nima. Musã judío masã nitirã pe'ere ẽjõpeodutigũ tojo weemi. Tojo weemigũ, a'tocatero nirã judío masãrẽ Õ'acũ ma'isami. Ne waropũ na ñecũsumuarẽ ma'icũ niyugũ, na quẽrãrẽ ma'isami. ²⁹ Õ'acũ cũ “Añuse o'ogũti” ní'quere dũcayutisami. O'otojanũ'cõ, ẽ'matisami. Tojo nicã cũ bese'cãrãrẽ cõ'abutiatisami. ³⁰ Todũporopũ musã quẽrã Õ'acũrẽ yu'rũnũ'cãcãrã niwũ. A'tocaterore

Õ'acũ judío masã yu'rũnu'cãcã ï'agũ, musã pe'ere pajaña'mi. ³¹ Be'ro tojota wa'arosa'a judío masã quẽ'rãrẽ. A'tiro nicã na Õ'acũrẽ yu'rũnu'cãma. Be'ro Õ'acũ na quẽ'rãrẽ pajaña'gũsami. Cũ musãrẽ pajaña'caronojõ na quẽ'rãrẽ pajaña'gũsami. ³² A'tiro ni'i. Nipe'tirã Õ'acũrẽ yu'rũnu'cãcã ï'agũ, “Ni'cãrõnojoõ bu'iritirã nima”, nicu niwĩ. Nipe'tirãpũre pajaña'gũti nigũ, tojo nicu niwĩ.

³³ Õ'acũ marĩ ña'arã ní'cãrãrẽ pajaña'yũ'ruami. Tutuayũ'ruami. Nipe'tise masĩpe'ocã'mi. Tojo weerã marĩ cũ wãcũse, cũ weesere masĩpõtẽotisa'a. Cũ de'ro weesere tu'omasĩpõtẽotisa'a. ³⁴ Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpu a'tiro ojano'wũ Õ'acũ masĩsere: “Õ'acũ marĩ wiogu wãcũsere ne ni'cũ masĩtisami. Ne ni'cũ cãrẽ ‘A'tiro pe'e u'a’, nímasĩtisami. ³⁵ Ne ni'cũ Õ'acũrẽ apeyenojõ o'o wapamoocã weeta basiowe'e”, tojo ni ojano'caro niwũ. ³⁶ Nipe'tise a'ti turi cjase, u'mũse cjase cũ wee'que dia'cũ ni'i. Cũ tutuase me'rã nipe'tise ninu'cũ'u. Cũ ye ni'i. Tojo weerã nipe'tirã Õ'acũrẽ “Cũ añuyũ'ruagu, tutuayũ'ruagu nimi”, ninu'cũcã'rã. Tojota weerã.

12

Jesucristore ãjõpeorãrẽ weeduti'que ni'i

¹ Acawererã, Õ'acũ marĩrẽ añurõ pajaña'nu'cũmi. Tojo weerã Õ'acũrẽ marĩ basu marĩ upu, wãcũse, nipe'tise me'rã o'orã. Mũ'u yarã dia'cũ ni'i ní'ã, Õ'acũrẽ wiarã. Cũ

me'rã nibutiarã weronojõ weerã. Õ'acũ marĩ me'rã e'caticã ɯarã, tojo weerã. Marĩ a'tiro weese me'rã cũrẽ ẽjõpeosere diacjũ ĩ'orãsa'a. ² Marĩ a'ti ɯmɯcocjãrã na weewuasere ĩ'arã, na weronojõ weeticã'rã. A'tiro pe'e weerã. Marĩ catiri ɯmɯcore siape me'rã Õ'acũ marĩ wãcũsere dɯcayunu'cũcã'to. Cũ marĩrẽ dɯcayunu'cũcã, marĩ Õ'acũ ɯasere “A'tiro ni'i”, nĩmasĩrãsa'a. Cũ ɯase añuse dia'cũ ni'i. Te ña'ase marĩse ni'i. Marĩ cũ ɯaro weecã, e'catisami.

³ Õ'acũ añurõ wéégɯ, yɯ'ure mɯsãrẽ cũ ye quetire weredutigɯ cũuwĩ. Tojo weegɯ mɯsã nipe'tirãrẽ nigũti. Ne ni'cũ marĩ weemasĩtisere “Weecã'amasĩ'i” niticã'rõɯa'a. Marĩ weemasĩsere queoro wãcũme'ricã'rõɯa'a. Marĩnucũ a'tiro wãcũrã. “Jesucristore ẽjõpeoca be'ro cũ weemasĩse o'o'que põtëorõ weemasĩ'i”, nĩrã. ⁴ Queose me'rã wereguti. Marĩ upɯ ni'cã upɯ nimirõ, peje dɯcawatise cɯo'o. Te nipe'tise ni'cãrõnojõ niwe'e. Mejëcã dia'cũ ni'i. Marĩ caperi me'rã ĩ'a'a. Marĩ o'meperi me'rã tɯ'o'o. Dɯ'pocãrĩ me'rã sija'a. ⁵ Marĩ Jesucristore ẽjõpeorã tojota ni'i. Pãjãrã nimirã, cũ me'rã ni'cã upɯ weronojõ ni'i. Marĩ nipe'tirã ni'cã upɯpɯ a'mesɯ'a'a.

⁶ Marĩnucũrẽ mejëcãrĩ dia'cũ weemasĩsere cũucɯ niwĩ. Cũ no'o o'osĩ'rĩsere o'oşami. Tojo weerã tere añurõ weerã. Āpërãrẽ Õ'acũ were'quere wereturiamasĩsere o'oşami. Cũ tere cũucã, marĩ ẽjõpeoro ejatuario āpërãrẽ wererã. ⁷ Āpërãrẽ weetamumasĩsere cũusami. Tojo cũ weecã, āpërãrẽ añurõ weetamurã. Āpërãrẽ cũ

ye cjasere bu'edutigũ cūucã, narẽ añurõ bu'erã.
 8 Æpẽrãrẽ wãcūtutuacã weemasĩgũnojõ añurõ weeya. Æpẽrãrẽ niyeru o apeyenojõ o'odutise cʉogũnojõ e'catise me'rã o'oya. “Æpẽrãrẽ niyeru o'oapũ” nirõ marĩrõ o'oya. No'o sũ'ori dutime'rĩgũnojõ añurõ weeya. No'o pajaña'sere cʉogũnojõ e'catise me'rã weetamuña.

Jesucristore ẽjõpeorã a'tiro weeroña'a nise ni'i

9 Æpẽrãrẽ ma'ita'saticã'ña. Diacjũ ma'iña. Ña'asere yabiya. Æpẽrãrẽ weetamuse añusenojõ pe'ere sirutuya. 10 Jesucristore ẽjõpeorã ni'cũ põ'rã weronojõ a'merĩ ma'iña. Mũsã weese me'rã ãpẽrã, ãpẽrã pe'ere añurõ wãcūdutirã tojo weeya. A'merĩ wiopesase me'rã ï'aña.

11 Õ'acũ ʉaro wéerã, nijĩsijaticã'ña. Marĩ wiogu dutisere tũ'sase me'rã weeya.

12 Õ'acũ añurõ weegũsami nĩrã, e'catiyuya. Mejẽcã wa'acã pi'etirã, wãcūtutuaya. Du'ucũurõ marĩrõ Õ'acũrẽ ñubueni'cũcã'ña.

13 Jesure ẽjõpeorãrẽ apeyenojõ dũ'sacã, mũsã cʉosere dũcawaaya. Mũsã tiropũ etarãrẽ añurõ ñe'eña.

14 Mũsãrẽ ña'arõ weerãrẽ “Õ'acũ añurõ weeato”, ni sẽrĩbosaya. “Ña'arõ weeato”, niticã'ña.

15 Æpẽrã e'catirãrẽ e'catitamuña. Æpẽrã utirãrẽ utitamuña.

16 Ni'cãrõnojõ, ni'cãrõ me'rã añurõ nisetibũroya. “Yũ'ʉ ãpẽrã yũ'rũoro ni'i”, ni wãcũticã'ña. Tojo weronojõ o'orã, mejõ nĩrã me'rã ni'cãrõnojõ nisetiya. “Masĩgũ waro ni'i”, niticã'ña.

17 Músārē ña'arō weecã, narē a'meticã'ña. Nipe'tirã ĩ'orõpure “Añuse dia'cũ weerõasato”, ni wãcũtutuaya. 18 No'o músã weepõtëorõ, nipe'tirã me'rã añurõ nisetiya. Ejerisãjãse me'rã nisetiya. 19 Acawererã yu'u mairã, músārë wereguti. Músã basu a'merĩ wapaticã'ña. Õ'acũ músārë ña'arō weerãrë bu'iri da'regusami. Cũ ye queti ojãca pũrĩpu a'tiro ojano'caro niwũ: “Yu'u ni'i masãrë bu'iri da'reacju. Na ña'arō wee'que wapare queoro bu'iri da'regusa'a”, nicu niwĩ marĩ wiogu. 20 Apeye ojanemono'wũ: “Mu'urë ĩ'atu'tigu ujaboacã, cũrë ecaya. Cũ acowuocã, tĩaña. Mu'u cũrë tojo añurõ weecã, cũ ña'arō wee'quere bopoyagusami”, ni ojano'wũ. 21 Ña'asere músã di'ócũuno'ticã'ña. A'tiro pe'e weeya. Músã añurõ weese me'rã pe'e ña'asere docaque'acã weeya.

13

1 Õ'acũ dia'cũ a'ti nucũcãcjãrã wiorã dutirãrë sõrõmi. Cũ cũu'cãrã nima. Tojo weerã nipe'tirã añurõ yu'tiya narë. 2 No'o cũ wiorãrë yu'rũnu'cãgũ, Õ'acũ duti'quere yu'rũnu'cãgũta weemi. Músã wa'tero nirã wiorã músārë duticã uami. Tojo weegu narë yu'rũnu'cãrãrë Õ'acũ bu'iri da'regusami. 3 Wiorã añurõ weerãrë uise o'otima. Ña'arō weerã pe'ere uise o'osama. Uitirãta nisetisĩ'rĩrã, añurõ weeya. Músã tojo weecã, wiorã “Músã añurõ wee'e”, nirãsama. 4 Õ'acũ músã ye niatjere narë sõrõcu niwĩ. Tojo weerã ña'arō wéerã pũrĩcã, uiya. Wiorã ña'arō weerãrë bu'iri da'rerã, Õ'acũ dutiro

weerã weema. Õ'acũ ña'arõ weerãrẽ bu'iri da'redutigu wiorãrẽ cūucũ niwĩ. ⁵ Tojo weerã marĩ wiorã dutisere yu'tirowa'a. Bu'iri da'leri nírã dia'cũ, yu'titicã'rõwa'a. Õ'acũ marĩrẽ wiorã duticã ɰami nírã pe'e, na dutisere queoro yu'time'rĩcã'rõwa'a. ⁶ Wiorã na da'rasere queoro wéerã, Õ'acũrẽ da'raco'terã weronojõ nima. Tojo weerã na wapayedutisenojõrẽ wapayeya.

⁷ Na wiorã dutisereta queoro weeya. Na wapayeduticã, wapayeya. Na wiorã nise bu'iri wiopesase me'rã narẽ ña'ña. Narẽ añurõ wãcũña.

⁸ Æpẽrãrẽ wapamooticã'ña. Maata wapayepe'ocã'ña. A'merĩ ma'ise pe'e pe'timasĩtisa'a. Tojo weerã a'merĩ ma'inu'cũcã'ña. No'o Æpẽrãrẽ maigũnojo Õ'acũ dutise cūu'quere queoro weegu weemi.

⁹ Õ'acũ a'tere dutise cūucũ niwĩ. “Musã numosãnumia nitirãrẽ, marãpusumwa nitirãrẽ a'metãrãticã'ña. Æpẽrãrẽ wẽjẽcõ'aticã'ña. Yajaticã'ña. Æpẽrã yere ɰoticã'ña” ni, dutise cūucũ niwĩ. A'te, tojo nicã nipe'tise apeye dutise cūu'quere ni'cãrõpũta neonu'cõmasĩ'i. A'tiro ni'i. Musã, musã basu ma'irõnojõta musã tiropũ nirãrẽ ma'ña, ni'i. ¹⁰ Marĩ ma'ise cõorã, marĩ tiropũ nirãrẽ ña'arõ weesome. Tojo weerã narẽ ma'írã, Õ'acũ dutise cūu'quere weepe'ocã'a.

¹¹ A'tere ni'cãrõacã marĩ catiriterore wãcũrõwa'a. Cãrĩrã weronojõ niticã'rã. Jesú cũ apaturi a'tiatjere añurõ tu'oña'a, wãcũnrũrã. Marĩ Õ'acũ tiropũ wa'atjo cã'rõacã du'sasa'a. Marĩ ne waro Jesucristore ãjõpeowã'cõrã,

“Ŭ'musepu marĩ wa'atje du'sayu'rua'a”, nimiwũ. Ni'cãrõacãrẽ marĩ masĩ'i. “Cã'rõacã du'sa'a Jesucristo apaturi a'tiatje”, ni'i. ¹² A'tiro nicãrẽ ña'arõ weese yu'rũmajã wa'a'a. Ni'cãrõacãrẽ bo'remujãtiro weronojõ Jesucristo a'tiatjo cã'rõ du'sa'a. Tojo weerã marĩ ña'asere masã ñamipu weewuasenojõrẽ weedu'uroũa'a. A'tiro pe'e weerũa'a. Añuse, umũco masã ï'orõpu weesenojõ dia'cũrẽ weerũa'a. Marĩ Ő'acũ yere wéerã, ña'arõ weesere du'upe'ocã'rãsa'a. ¹³ Umũco, bajuyorõpu weesetironojõ weerũa'a. Bosenũmũ nicã que'a, caricũticã'rã. Numia me'rã ña'arõ weeticã'rã. Numia quẽ'rã, umũa me'rã ña'arõ weeticã'ña. A'pepũrĩse me'rã tu'oña'ticã'rã. Æpẽrã yere uotĩcã'rã. ¹⁴ A'tiro pe'e weerã. Marĩ wiõgu Jesucristo weetamuse me'rã cũ weronojõ añurõ nisetirã. Cũrẽ nemorõ masĩnemorã. Marĩ ña'arõ uaripejasere weesĩ'rĩrã, “A'tiro weerãti”, ni wãcũticã'rã. Tere weedu'urã.

14

Ëjõpeotutuarã, ëjõpeotutuatirã cjase ni'i (1Co 8.1-13)

¹ Ni'cũ Jesucristore ëjõpeomigũ, cũ ëjõpeotutuatigũ mũsã me'rã nisĩ'rĩcã, ũrũsãtirãta, cũrẽ ñe'eña. Cũrẽ “A'tiro weecã uã'a” nitirãta, ñe'eña. Cũrẽ “To ñe'ebosaũ” nitirãta, ñe'eña. ² Æpẽrã Jesucristore ëjõpeorã “Marĩ nipe'tise ba'acã, añu ni'i”, nima. Æpẽrã pe'e Jesucristore ëjõpeotutuatirã “Marĩ di'iro ba'arã, Ő'acũrẽ yu'rũnũ'cãbosa'a”, ni

wăcūsama. Tojo weeră otese dia'cūrē ba'asama.
³ Nipe'tise ba'agu pe'e di'iro ba'atigure
 ĩ'acō'aticā'to. Di'iro ba'atigu pe'e quē'ră
 nipe'tise ba'agure “Mũ'u di'iro ba'acā, ña'a ni'i”,
 niticā'to. Nipe'tise ba'agure Ō'acũ yagu sājăcă
 weetojacu niwĩ. ⁴ Marĩ apĩrē da'raco'tegure
 “Mũ'u ña'arō wee'e”, nĩmasĩwe'e. Cũ wioгу
 dia'cũ tojo nĩmasĩsami. Marĩ Jesucristore
 ějōpeoră quē'rărē tojota ni'i. Āpěră Jesucristore
 ějōpeorărē “Ña'arō weema”, nĩmasĩwe'e. Ō'acũ
 na wioгу nimi. Cũ ni'cũta narē “Añurō wee'e”,
 o “Ña'arō wee'e”, nĩmasĩsami. Marĩ wioгу cũ
 yarărē ějōpeotutuacă weemasĩmi.

⁵ Apeye ninemogũti. Ni'cărēră “Ni'cărē
 numurĩ yu'rũoro ape numu Ō'acūrē
 ñubuepeoroua'a”, nisama. Āpěră pe'e “Nipe'tise
 numurĩ ni'cărōnojō Ō'acũ ye ni'i”, nisama.
 Masăncũ “Ō'acũ yu'u a'tiro weecă uasami”,
 nirōua'a. ⁶ Ni'cũ, ni'că numurē “Ō'acũ ya numu
 waro ni'i” nigũnojō Ō'acūrē ějōpeoacju tojo
 nisami. Apĩ nipe'tise numurĩrē ni'cărōnojō
 wăcũgũ quē'ră Ō'acūrē ějōpeoacju tojo
 nisami. Nipe'tisere ba'agu quē'ră Ō'acūrē ějōpeoacju
 tojo weesami. Cũ ba'asere e'catise o'osami.
 Apĩ di'irore ba'atigu quē'ră Ō'acūrē ějōpeogu
 ba'atisami. Cũ, cũ ba'asenojōrē Ō'acūrē e'catise
 o'osami.

⁷ Marĩ catiri umucore marĩ se'saro niwe'e.
 Wěrĩră quē'ră marĩ se'saro nisome. Marĩ catiră,
 wěrĩ'cără Jesucristo yară ni'i. ⁸ Marĩ catiro
 pōtēorō Jesucristo uaronojō weesĩ'rĩ'i. Wěrĩră

quẽ'rã cũ me'rã catirãti nírã, wẽrĩrãsa'a. Tojo weerã catirã, wẽrĩ'cãrã Jesucristo yarã ni'i. Cũ marĩ wiogu marĩrẽ sũ'ori nigũ nimi. ⁹ A'tiro ni'i. Cristo wẽrĩcũ niwĩ. Wẽrĩtoja, masãcũ niwĩ. Nipe'tirã catirã, wẽrĩ'cãrã wiogu nigũti nígu, tojo weecũ niwĩ.

¹⁰ Tojo weerã ¿de'ro weerã mũsã ãpẽrã Jesucristore ãjõpeorãrẽ “Ñã'arõ weerã weema” niti? ¿De'ro weerã narẽ tojo í'acõ'ati? Marĩ nipe'tirã Õ'acũ masãrẽ beseri nũmũ nicã, marĩ wee'quenũcũrẽ beseno'rãsa'a. Tojo weerã Jesucristore ãjõpeorã marĩ acawererãrẽ “Tojo weema”, niticã'rõũa'a. ¹¹ Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ Õ'acũ cũ ní'quere a'tiro ojano'wũ:

Yũ'u catigu ni'i.

Yũ'u ucũse diacjũ warota ni'i.

Nipe'tirã yũ'ure ejaque'arãsama.

Nipe'tirãpũta yũ'ure “Mũ'u Õ'acũ añugũ, tu-tuagu ni'i”, nĩrãsama, ni ojano'wũ.

¹² Te oja'quere tũ'orã, marĩ mas'ĩ, marĩnũcũ a'ti turipũ marĩ wee'quere Õ'acũrẽ wererãsa'a.

Mũsã acawererã Jesucristore ãjõpeorãrẽ na ãjõpeosere dojorẽticã'ña nise ni'i

¹³ Marĩ, marĩ wee'quere Õ'acũrẽ wererãsa'a nírã, a'merĩ ucjaticã'rã. A'tiro pe'e ãa'a. Ne apeyenojõ na ãjõpeosere dojorẽcã weeticã'rã. Tojo nicã narẽ ñã'arõ weecã weeticã'rã. ¹⁴ Yũ'u marĩ wiogu Jesure ãjõpeotjãgũ, a'tiro mas'ĩ. Nipe'tise yũ'u ba'ase añuse ni'i. Apĩ pe'ema “Apeyenojõ yũ'u ba'ase ñã'a ni'i” nicã, cũrẽ diacjũta ñã'a nisa'a. ¹⁵ Mũ'u ãpẽrã na ba'aya

marĩsere ba'acã, apĩ ña'arõ tu'oña'bosami. Mũ'u tojo wéégũ, cãrẽ ma'igũ mejẽta wee'e. Cristo cũ quẽ'rãrẽ wẽrĩbosacu niwĩ. Tojo weegu mũ'u ba'ase me'rã apĩrẽ ãjõpeodu'ucã weeticã'ña. ¹⁶ Mũ'ũma mũ'u weese añu nibosa'a. Apĩ pe'ere ña'a nibosa'a. Tojo weese me'rã ãpẽrãrẽ ña'arõ wãcũcã weeticã'ña. ¹⁷ Õ'acũ marĩ wiogu ye cjase ba'a, sĩ'rĩ weese mejẽta ni'i. A'te pe'e nibutia'a. Õ'acũ uaro weenu'cũse, tojo nicã ãpẽrã me'rã añurõ nicã'se, a'merĩ e'caticã weese pe'e nibutia'a. Te Espĩritu Santu weetamuse me'rã weeno'o. ¹⁸ A'tiro weegũ Jesucristo uaronojõ weegu weemi. Õ'acũ i'orõpũre “Añurõ weegu weemi”, nino'sami. Tojo nicã masã quẽ'rã cãrẽ “Añurõta weegu weemi”, nisama.

¹⁹ Tojo weerã ni'cãrõ me'rã añurõ wejepeo ejerisãjãsenojõrẽ a'marã. Marĩrẽ te ni'cãrõ me'rã nisetise Jesucristore nemorõ ãjõpeorã, a'merĩ weetamurãsa'a. ²⁰ Mũsã ba'ase me'rã apĩ Jesucristore ãjõpeosere dojorẽticã'ña. Nirõta nipe'tise ba'ase añu ni'i, añurõ pe'e. Mũsã ãpẽrã na ba'aya marĩsenojõrẽ ba'acã i'arã, na quẽ'rã ba'abosama. “Tere ba'arã, ña'arõ wee'e” ni wãcũmirã, mũsãrẽ i'acũurã, tojo weebosama. Tojo wãcũrã, tere ba'arã, ña'arõ weema. Tojo weerã mũsã tere ba'arã, narẽ ña'arõ weecã weebosa'a. Mũsã tojo weese ña'a ni'i. ²¹ Marĩ apĩ ãjõpeotutuatiğũre Jesucristore ãjõpeodu'ucã weebosa'a nĩrã, a'tiro weerõua'a. Cũ di'iro ba'atisere ba'aticã'rõua'a. Vĩno cũ sĩ'rĩtisere sĩ'rĩticã'rõua'a. No'o apeyenojõ cãrẽ Jesucristore ãjõpeodu'ucã weesenõjõrẽ weeticã'rõua'a. ²² “Nipe'tise yũ'u weese añu ni'i” ni

tɬ'oña'gũnojõ Õ'acũ se'sarore wereya. Āpērã ějõpeose dojorētigu, bu'iri marĩgũ tɬ'oña'gũ e'catigu nimi. ²³ Apĩ apeyenojõrẽ ba'agu, “To ba'abosau” ni tɬ'oña'ba'agu, bu'iri cɬomi. A'tiro ni'i. “Yɬ'u ba'ase Õ'acũ ĩ'orõpɬe añurõsa'a” nitimigũ ba'acã, ña'a ni'i. “Nipe'tise marĩ weese Õ'acũ ĩ'orõpɬe queoro ni'i” ni tɬ'oña'timirã weese ña'a ni'i.

15

Marĩ ye dia'cũrẽ wãcũticã'rõɬa'a nise ni'i

¹ Marĩ ějõpeotutuarã Āpērã ějõpeotutuatirãrẽ weetamurõɬa'a. Marĩ tɬ'sase dia'cũrẽ weeticã'rõɬa'a. ² Āpērã ye niatjere wãcũrõɬa'a. Narẽ nemorõ ějõpeotutuato nĩrã tojo weerõɬa'a. ³ Cristomarĩcã cũ tɬ'sase dia'cũrẽ weeticu niwĩ. Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpɬ Cristo cũ pacure ní'quere a'tiro ojano'wũ:

Nipe'tise mɬ'urẽ ĩ'atu'tirã mɬ'urẽ ña'arõ ucũrã,
yɬ'u pe'ere weequeõ'orã weema, ni
ojano'caro niwũ.

⁴ Nipe'tise todɬporopɬ Õ'acũ ye queti oja'que marĩrẽ masĩdutirotiro ojano'caro niwũ. Marĩ ña'arõ yɬ'rurã, te oja'quere bu'erã, nɬ'cãpo'o. Wãcũtutuanemo'o. Tojo weerã Õ'acũ cũ weeatjere e'catise me'rã yucue'e. ⁵ Õ'acũ marĩrẽ mejẽcã wa'acã, wãcũtutuacã weesami. Marĩrẽ e'caticã weesami. Cũ Jesucristo ɬaronojõ mɬsãrẽ ni'cãrõ me'rã nisetiã weeato. ⁶ Tojo weerã mɬsã ni'cãrõpɬta wãcũsetirã, a'tiro weerãsa'a. Õ'acũ, marĩ wiogu Jesucristo pacure ni'cãrõ me'rã “Mɬ'u añuyɬ'rɬa'a”, nĩrãsa'a.

Judío masã nitirãrẽ Jesucristo ye quetire were'que ni'i

⁷ Marĩ Õ'acũrẽ ni'cãrõ me'rã ãjõpeorã nitjãrã, ãpẽrãrẽ ñe'erõua'a. Jesucristomarĩcã marĩrẽ ñe'ecũ niwĩ. Tojo weerã Õ'acũrẽ “Añubutiami” nidutirã, marĩ quẽ'rã ãpẽrãrẽ ñe'erõua'a. ⁸ Yu'ũ ucũgũ, “Õ'acũ marĩ ñecũsumuarẽ cũ ‘Weeguti’ ní'quere queoro weegũ weemi”, nigũ wee'e. Jesucristota judío masãrẽ weetamugũ a'ticũ niwĩ ní'gũ, tojo ni'i. Cũ tojo weese me'rã Õ'acũ cũ diacjũ nisere i'ocũ niwĩ. ⁹ Tojo nicã judío masã nitirã “Õ'acũ ãsãrẽ pajaña'gũ, añuyũ'rũami” nidutigũ Jesucristo a'ticũ niwĩ. Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ Õ'acũ bese'cũ Cristo cũ pacure ucũ'quere a'tiro ojano'wũ:

Judío masã nitirã wa'teropũ mu'urẽ e'catipeoguti.

Õ'acũ masĩyũ'rũagu nimi ní'gũ, basapeoguti.

¹⁰ Aperopũ quẽ'rãrẽ a'tiro ojano'wũ:

Judío masã nitirã, Õ'acũ yarã judío masã me'rã e'catiya.

¹¹ Aperopũ quẽ'rãrẽ ninemowũ:

Nipe'tirã judío masã nitirã Õ'acũrẽ e'catipeorã, “Mu'ũ añuyũ'rũagu ni'i”, niña.

Nipe'tirocjãrãpũta Õ'acũ añubutiasere e'catipeoya, ni ojano'wũ.

¹² Isaía quẽ'rã a'tiro ojacũ niwĩ:

Isaí pãrãmi nituriagu bajuagusami.

Cũ judío masã nitirã wiogũ niacjũ nigũsami.

Na cãrẽ “Ësãrẽ yũ'rũogu nimi”, ni ãjõpeorãsama, ni ojano'wũ.

13 Õ'acũ marĩrẽ cũ añurõ weeatjere e'catiyusere o'ogu nimi. Mũsãrẽ cũrẽ ãjõpeorãrẽ e'catise, ejerisãjãse o'oato. Tojo weerã mũsã Espĩritu Santu weetamurõ me'rã ɸpʉtu e'catiyurãsa'a.

14 Yũ'u acawererã, mũsãrẽ a'tiro tũ'oña'a. Mũsã ãpẽrãrẽ añurõ weesa'a. Jesucristo yere añurõ masĩsa'a. A'merĩ werecasamasĩsa'a. 15 Mũsã tojo weemicã, a'ti pũrĩpũre mũsãrẽ tutuaro me'rã oja'a. Mũsã tũ'o'quere acobojoiticã'to nĩgũ tojo wee'e. Õ'acũ yũ'ure añurõ wéégũ, Jesucristo yere mũsãrẽ bu'edutigũ cũuwĩ. 16 Tere weregũ, judío masã nitirã na Jesucristore ãjõpeocã ɸasã'a. Pa'ia wa'icũrãrẽ Õ'acũrẽ o'oro weronojõta yũ'u judío masã nitirãrẽ cũrẽ wiasĩ'rĩsa'a. Espĩritu Santu narẽ Õ'acũ yarã sãjãcã weegũsami. Tojo weecã Õ'acũ narẽ, “Yarã nima”, ni ñe'egũsami.

17 Jesucristo weetamurõ me'rã Õ'acũ cũu'quere añurõ wee'e. Tojo weegũ yũ'u da'rasere añurõ tũ'oña'a. 18 Jesucristo yũ'u me'rã wee'que dia'cũrẽ mũsãrẽ weregutĩ. Mũsã judío masã nitirãrẽ ãjõpeocã ɸasãgũ yũ'ure weetamuwĩ. Yũ'u bu'ese me'rã, tojo nicã yũ'u wee'quere ĩ'arã, mũsã judío masã nitirãrẽ ãjõpeocã weewĩ. 19 Apeye quẽ'rãrẽ Õ'acũ tutuaro me'rã weesere wee'owũ. Tojo nicã Espĩritu Santu tutuase me'rã bu'ewũ. A'tere wéégũ, Jerusalẽ me'rã werenũ'cãwũ. Téé Ilĩrico wãmetiropũ Jesucristo mũsãrẽ yũ'rũose quetire weretuogu ejawũ. 20 ãpẽrã bu'eno'ña marĩrõpũre Jesucristo ye quetire

weremu'sĩ werewu. Āpērā na were'quepūre werebu'ipeotiwu. ²¹ Yu'u tojo weese Ō'acū ye queti o'jáca pūrīpu oja'caronojōta wa'awu. A'tiro ojano'caro niwū:

Cū ye quetire ne ni'cāti masīti'cārā wereno'rāsama.

Cū yere na tu'otī'quere tu'omasīrāsama, ni ojano'wū.

Pablo Romapu wa'atje ni'i

²² Yu'u peje macārīpu bu'esijayugu, musā tiropu wa'amasītisa'a yujupu. ²³ Ni'cārōacārē te macārīpu bu'etoja'a. Peje cū'marī musā tiropu wa'asī'rī'cu nitjīagū, be'rocure topure wa'aguti. ²⁴ España pu wa'aguti. Topu wa'agu, musā tiro Romapu yu'rūaguti. Musārē ī'a, e'cati, cārō niqejoguti. Be'ro yu'ure España pu wa'atjere weetamuapa. ²⁵ Ni'cārōacā Jerusalēpu wa'aníguti yujupu. Jesucristore ējōpeorārē weetamugū niyeru miagū weeguti.

²⁶ Jesucristore ējōpeose cururicjārā Macedonia, tojo nicā Acaya di'tacjārā niyeru sērīneocārā niwā. Jerusalēpu nirā pajasecuorā Jesucristore ējōpeorārē o'orātirā tojo weecārā niwā. Tojo weegu te niyerure Jerusalēpu o'ogu wa'aguti.

²⁷ Judío masā nitirā Macedonia, Acayapu nirā a'tiro wācūcārā niwā. Judío masā Jerusalēpu nirārē weetamurōua'a. Na tojo wācūse añu nicaro niwū. A'tiro ni'i. Judío masā, judío masā nitirā pe'ere Jesucristo ye quetire werewā'cōcārā niwā. Tojo nicā judío masā nitirā Jesucristore ējōpeocā, a'tiro wa'acaro niwū. Ō'acū judío masārē "O'oguti" ní'que pe'ere ñe'ecārā

niwã. Tojo weerã judío masã nitirã, judío masã pajasecũorãrẽ niyerure, na cũosere o'orouã'a.

²⁸ Yũ'u te niyeru Jerusalẽcjãrãrẽ o'otojagũ, Españapũ wa'agũ, musãrẽ i'ayũ'ruwã'cãgũti.

²⁹ Yũ'u musã tiropũ wa'agũ, Jesucristo ye añusere musãrẽ miiejagũsa'a.

³⁰ Yũ'u acawererã, musã Jesucristore ãjõpeo'o. Espíritu Santu marĩrẽ a'merĩ ma'icã weemi. Tojo weegũ musãrẽ a'tiro weecã uasa'a. Yũ'ure weetamurã, yé niatjere Õ'acũrẽ sãrĩbosaya.

³¹ A'tiro sãrĩbosaya yũ'ure. Judeapũ nirã Jesucristore ãjõpeotirã yũ'ure ña'arõ weeticã'to. Tojo nicã Jesucristore ãjõpeorã Jerusalẽcjãrã yũ'u miasere e'catise me'rã põtẽrĩ ñe'eato.

³² Tojo weecã, Õ'acũ cũ uacã, musã tiropũ yũ'u e'catise me'rã etagũsa'a. Topũ soogũsa'a.

³³ Õ'acũ ejerisãjãsere, añurõ nicã'sere o'ogu musã nipe'tirã me'rã niato. Tojota weeato.

16

Romacjãrãpũre añudutise o'o'que ni'i

¹ Ni'cõ Jesucristore ãjõpeogo Febe wãmetigo musã tiropũ wa'ago weemo. Co Jesucristore ãjõpeorã Cencrea wãmetiri macãcjãrãrẽ weetamugõ nimo. ² Musã Jesucristore ãjõpeorã e'catise me'rã core ñe'eña. Marĩ Jesucristore ãjõpeorãrẽ añurõ ñe'erõuã'a. Co pãjãrãrẽ weetamuco niwõ. Yũ'u quẽ'rãrẽ weetamuwõ. Tojo weerã core apeyenojõ dũ'sacã, o'oya.

³ Aquila, cũ numo Priscila añuato. Yũ'u Jesucristo yere bu'ecã, na quẽ'rã yũ'ure bu'etamuwã.

⁴ Æpẽrã yũ'ure wẽjẽsĩ'rĩcã, yũ'ure weetamuwã.

Na quẽ'rãrẽ wẽjẽtawiomicã, tojo weewã. Na tojo wee'quere yu'u dia'cũ e'catise o'owe'e. Nipe'tirã ãpẽrã judío masã nitirã Jesucristore ãjõpeorã e'catise o'oma. ⁵ Jesucristore ãjõpeorã Aquila ya wi'ipũ nerẽwuarã quẽ'rã añuato. Apĩ yu'u ma'igũ Epeneto añuato. Cũta Asiapure ãpẽrã dũporo Jesucristore ãjõpeomu'tã'cũ nimi. ⁶ María quẽ'rã añuato. Musã me'rã Õ'acũ cjasere uputu da'ramo. ⁷ Yu'u acawererã judío masã Andrónico, Junias añuato. Na quẽ'rã yu'u me'rã bu'iri da'reri wi'ipũ niwã. Na yu'u dũporo Jesucristore ãjõpeocãrã niwã. Jesucristo besecũ'cãrã narẽ “Añurã nima”, nisama.

⁸ Jesucristore ãjõpeogu yu'u ma'igũ Ampliato añuato. ⁹ Urbano, ãsãrẽ Jesucristo ye quetire weretamugũ añuato. Tojo nicã yu'u ma'igũ Estaquis añuato. ¹⁰ Apeles quẽ'rã añuato. Cũ Jesucristore añurõ ãjõpeomi. Nipe'tise cũ weesere ï'arã, “Jesucristore añurõ ãjõpeogu nimi”, ni ï'a'a. Aristóbulo ya wi'icjãrã quẽ'rã añuato. ¹¹ Apĩ yu'u acaweregu, judío masã Herodiõn añuato. Tojo nicã Narciso ya wi'icjãrã Jesucristore ãjõpeorã añuato. ¹² Trifena, Trifosa na quẽ'rã añuato. Na numia marĩ wiogu Jesucristo yere pũrõ da'rama. Ësã ma'igõ Pérsida quẽ'rã marĩ wiogu Jesucristo ye cjasere uputu da'ramo. Co quẽ'rã añuato. ¹³ Rufo añuato. Nipe'tirã cãrẽ “Jesucristore añurõ ãjõpeomi”, nima. Cũ paco quẽ'rã añuato. Core yu'u pacore weronojõ ï'a'a. ¹⁴ Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, ãpẽrã Jesucristore ãjõpeorã na me'rã nirã añuato. ¹⁵ Filólogo, Julia, Nereo, tojo nicã

cũ acabijo Olimpás, nipe'tirã Õ'acũ cũ yarãrẽ cũu'cãrã na tiropu nirã añuato.

16 A'merĩ ma'ise me'rã añudutiya. Nipe'tirã Jesucristore ãjõpeose cururicjãrã mäsãrẽ añudutima.

17 Yu'u acawererã, ni'cãrãrã müsã tiropu nirã ducawaticã weesĩ'rĩsama. Na tojo weeri nĩrã, tu'omasĩña. Mäsãrẽ ãjõpeosere dojorẽsama. Mäsãrẽ bu'e'que mejõtare weesama. Tojo weerã narẽ ba'patiticã'ña. Na bu'esere ne tu'oticã'ña. 18 Na marĩ wiogu Jesucristo uaro weerã mejõta weesama. Na no'o uaro weesĩ'rĩrõ weesama. Na añurõ u'suaro ucũme'rĩse me'rã, diacjũ ucũrã weronojõ ucũsama. Uputu waro masĩtutuaturãrẽ weeta'sa ãjõpeocã weesama.

19 Mäsã pũricã añurõ Jesucristo uaro weesa'a. Nipe'tirã tojo nima mäsãrẽ. Tojo weegu müsã me'rã pũrõ e'cati'i. Mäsãrẽ añusere masĩcã uasã'a. Ne ña'ase pe'ema masĩdutigũ uasãwe'e.

20 Õ'acũ ãpẽrã me'rã añurõ nicã'sere o'ogu nimi. Cã'rõacã be'ro cũta müsãrẽ wãtĩrẽ docaque'acã weegũsami. Jesũ marĩ wiogu müsãrẽ añurõ weeato.

21 Timoteo yu'u me'rã Jesucristo ye quetire werecusiata mugũ müsãrẽ añudutimi. Yu'u acawererã judío masã Lucio, Jasõ, Sosípater na quẽ'rã añudutima.

22 Yu'u a'ti pũrĩrẽ Pablöre ojabosagu, Tercio wãmeti'i. Yu'u Jesucristore ãjõpeogu müsãrẽ añuduti'i.

23 Gayo müsãrẽ añudutimi. Jesucristore ãjõpeorã cũ ya wi'ipu nerẽwũama. Yu'u Pablo ti wi'ipu cãji'i. Erasto a'ti macã cjase da'rasere

dutigu, narẽ niyeru co'tegu añudutimi. Tojo nicã apĩ Jesucristore ãjõpeogu Cuarto añudutimi.

²⁴ Marĩ wiogu Jesucristo musã nipe'tirãrẽ añurõ weeato.

²⁵⁻²⁶ Marĩ Õ'acũrẽ e'catipeorã, “Añuyũ'ruami”, nírã. Marĩ wiogu Jesucristo ye queti me'rã Õ'acũ marĩrẽ nemorõ ãjõpeocã weemasĩmi. Duporopure nipe'tirã masãrẽ yũ'ruose quetire masĩno'ña marĩcaro niwũ. A'tocaterore majã Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masã na oja'que me'rã masĩno'o. Õ'acũ catinu'cũgũ tojo were-duticu niwĩ. Yũ'ũ quẽ'rã Jesucristo ye quetire were'e. Õ'acũ nipe'tise cururicjãrãrẽ cãrẽ ãjõpeo, cã haro weecã hasami.

²⁷ Õ'acũ ni'cũta nimi. Cã ni'cũta nipe'tisere masĩpe'ocã'mi. Tojo weerã Jesucristo wee-tamurõ me'rã Õ'acũrẽ “Tutuayũ'ruami”, ni ãjõpeonu'cũcã'rã. Tojota weerã.

Tocã'rõta oja'a.

Pablo

**Õ'âkã hi yeere uúkũri turi Tukano
New Testament in Tucano (BR:tuo:Tucano)**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tucano

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tucano [tuo], Brazil

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tucano

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source
files dated 9 Oct 2020

00ebd04f-7b0d-5a72-9407-eb53ae2bd086